

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 765

17. SRPNJA 2026.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

MEĐUNARODNA
VOJNA VJEŽBA
**VRUČINA,
PRAŠINA I
BORBENA MOĆ**

LJETNI
KAMPOVI
KADETA

**ULTRAMARATON
IZNAD GRANICA
IZDRŽLJIVOSTI**

BRONČANA
MEDALJA ZA
KADETA HVU-A
MATEJA REBIĆA

TIMOVİ OPERATORA FPV DRONOVA

Foto: Tomislav Brandt, Josip Šeri

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojn timer@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117

Tisak: Kerschiffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

VRUĆINA, PRAŠINA I BORBENA MOĆ

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske zajedno sa saveznicima i partnerima proveli su 1. srpnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja završni prikaz međunarodne združene vojne vježbe Borbena moć 26. Riječ je o najvećoj i najsloženijoj vojnoj aktivnosti provedenoj ove godine na području Republike Hrvatske

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 14 GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA**
Timovi operatora FPV dronova
- 22 HVU**
Ljetni kampovi kadeta
- 26 HVU**
Brončana medalja za kadeta HVU-a
Mateja Rebića
- 30 REPORTAŽA**
Natjecanje za najboljeg ročnika i ročnicu na temeljnom vojnom osposobljavanju
- 34 ULTRAMARATON**
Iznad granica izdržljivosti
- 38 RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Raider i Spirit – mogu li zajedno?
- 46 PODLISTAK**
Povijest snajpera (XV. dio):
Austrijska snajperska puška SSG 69
- 52 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Križ koji pamti
- 54 DOMOVINSKI RAT**
Mural koji čuva uspomenu
- 56 PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT**
Zemlja dide mog
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Zdravko Begović hrvatski je branitelj i istaknuti sportaš, jedan od ovogodišnjih dobitnika priznanja koje zajednički dodjeljuju Ministarstvo hrvatskih branitelja i Hrvatski olimpijski odbor za poseban doprinos u obrani domovine

4-5

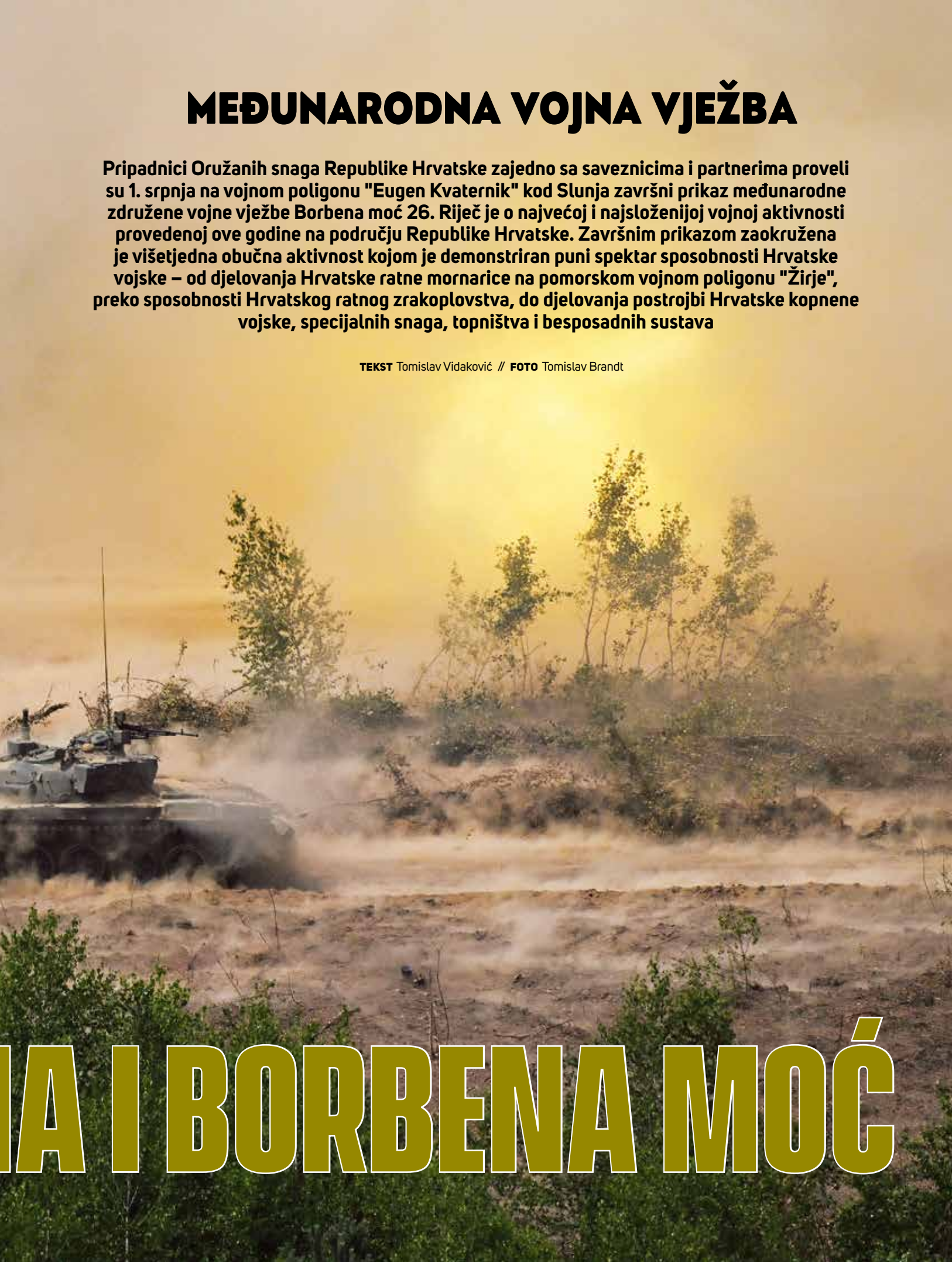
HRVATSKI VOJNIK // Br. 765 // 17. srpnja 2026.

VRUĆINA, PRAŠINA

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske zajedno sa saveznicima i partnerima proveli su 1. srpnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja završni prikaz međunarodne združene vojne vježbe Borbena moć 26. Riječ je o najvećoj i najsloženijoj vojnoj aktivnosti provedenoj ove godine na području Republike Hrvatske. Završnim prikazom zaokružena je višetjedna obučna aktivnost kojom je demonstriran puni spektar sposobnosti Hrvatske vojske – od djelovanja Hrvatske ratne mornarice na pomorskom vojnom poligonu "Žirje", preko sposobnosti Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, do djelovanja postrojbi Hrvatske kopnene vojske, specijalnih snaga, topništva i besposadnih sustava

TEKST Tomislav Vidaković // FOTO Tomislav Brandt

A photograph of a military tank, likely an M-84, moving from left to right across a dusty, hilly terrain. The tank is kicking up a large cloud of dust. In the background, there are several trees and a bright, hazy sky. The overall tone is warm and dusty.

IA I BORBENA MOĆ

Posebno je prikazano lansiranje projektila Spike LR integriranog na borbena vozila Patria, čime je demonstrirana sposobnost preciznog djelovanja na velikim udaljenostima

Početak srpnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja donio je uvjete koji su dodatno naglasili zahtjevnost međunarodne vojne vježbe Borbena moć 26. Dok je Hrvatsku zahvaćao jedan od najsnažnijih toplinskih valova ove godine, tisuće hrvatskih vojnika te pripadnika savezničkih i partnerskih oružanih snaga provodile su složene taktičke aktivnosti na temperaturama koje su se tijekom dana penjale daleko iznad 35 stupnjeva. U takvim okolnostima svaka aktivnost, od pješačkog kretanja do upravljanja složenim borbenim sustavima, zahtijevala je dodatni napor, izdržljivost i prilagodbu.

Već pri dolasku na poligon bilo je jasno kako će vremenski uvjeti biti jednako ozbiljan izazov kao i same taktičke zadatke. Dugotrajno razdoblje bez znatnijih oborina, visoke temperature i neprekidna aktivnost velikog broja vozila pretvorili su tlo slunjskog poligona u gotovo neprepoznatljiv krajolik. Na pojedinim dijelovima vježbališta zemlja je, pod gusjenicama tenkova M-84, borbenih vozila pješaštva Bradley i brojnih drugih oklopnih i mehaniziranih sredstava, doslovno samljevena u najsitniju prašinu.

Svaki prolazak kolone vozila podizao je guste oblake prašine koji su se dugo zadržavali u zraku, stvarajući prizore kakvi se češće povezuju s pustinjским operacijama nego s kontinentalnim dijelom Hrvatske. Na pojedinim pravcima kretanja vidljivost je bila smanjena do te mjere da su se obrisi vozila na trenutke jedva nazirali kroz smečkasto-sivu zavjesu prašine. Kada bi se na horizontu pojavila skupina tenkova ili borbenih vozila pješaštva, prvo bi se vidio golemi oblak prašine, a tek potom siluete vozila koja su se kroz njega probijala prema svojim ciljevima.

PUSTINJSKI UVJETI

Takvi uvjeti dodatno su otežavali provedbu svih aktivnosti. Posade oklopnih vozila, piloti, pješaštvo i pripadnici specijalnih snaga morali su se istodobno nositi s visokim temperaturama, iscrpljujućim suncem i stalnom prisutnošću prašine koja je prodirala u svaki dio opreme i vozila. Unatoč tomu, aktivnosti su se odvijale prema planu, potvrđujući visoku razinu uvježbanosti i otpornosti svih sudionika. Promatrajući završni prikaz vježbe, posjetitelj je lako mogao steći dojam da se nalazi na nekom udaljenom pustinjском poligonu Bliskog istoka ili sjeverne Afrike. Vrućina koja je titrala iznad užarenog tla, neprekidni oblaci prašine koje su podizale manevarske snage te snažni naleti vjetra koji su raznosili sitne čestice zemlje stvarali su gotovo nestvarnu atmosferu. Jedino što je odavalo da se vježba ne provodi usred pustinje bila je bogata zelena vegetacija karakteristična za slunjsko područje. Šumski kompleksi, travnate površine i gusto raslinje koje okružuje poligon stvarali su upečatljiv kontrast suhom, prašnjavom i užarenom prostoru na kojem se provodila vježba.

Upravo su takvi zahtjevni uvjeti dodatno naglasili vrijednost vježbe Borbena moć 26. Suvremene vojne operacije ne biraju idealne vremenske prilike, a sposobnost djelovanja u otežanim meteorološkim i terenskim uvjetima jedan je od ključnih pokazatelja stvarne borbeno spretnosti. Zato je završni prikaz na Slunju, osim demonstracije novih sposobnosti, opreme i taktika, ujedno bio i potvrda sposobnosti hrvatskih vojnika te njihovih saveznika i partnera

Promatrajući završni prikaz vježbe, posjetitelj je lako mogao steći dojam da se nalazi na nekom udaljenom pustinjском poligonu Bliskog istoka ili sjeverne Afrike. Vrućina koja je titrala iznad užarenog tla, neprekidni oblaci prašine koje su podizale manevarske snage te snažni naleti vjetra koji su raznosili sitne čestice zemlje stvarali su gotovo nestvarnu atmosferu

za uspješno izvršavanje zadaća čak i kad priroda dodatno otežava svaki njihov korak.

U završnom segmentu vježbe prikazana je združena napadna operacija koju su provele Oružane snage Republike Hrvatske zajedno s oružanim snagama Slovenije, Italije, Albanije, Portugala, Kosova i Sjedinjenih Američkih Država. U aktivnosti su sudjelovali i pripadnici Nacionalne garde Minnesote, s kojom Hrvatska ove godine obilježava trideset godina uspješne bilateralne obrambene suradnje. Istodobno su u okviru vježbe provedene i aktivnosti međunarodne vojne vježbe Immediate Response zajedno s Rumunjskom, Bugarskom, Crnom Gorom, Sjevernom Makedonijom i Gruzijom, čime je dodatno potvrđena visoka razina interoperabilnosti savezničkih i partnerskih snaga.

SLOŽENA AKTIVNOST

Na završnom prikazu bio je predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoran Milanović, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Tihomir Kuidid, ministar obrane Republike Kosova Ejup Maqedonci, predstavnici Hrvatskog sabora, Ministarstva obrane, Oružanih snaga Republike Hrvatske, Vojnodiplomatskog zbora te brojni domaći i strani uzvanici.

Časnik primarne odgovornosti za provedbu vježbe bio je brigadir Tihomir Belas, načelnik Odjela za obuku Operativne uprave Glavnog stožera OSRH. Istaknuo je kako je riječ o složenoj aktivnosti, koja povezuje više razina zapovijedanja i djelovanja. "Vježba na pomorskom vojnom poligonu 'Žirje' bila je prva faza, tijekom koje smo provodili odvrćanje i kontrolu pomorskih i kopnenih komunikacija radi osiguravanja tranzita savezničkih snaga i uspostave obrane s ciljem sprečavanja dubljeg prodora protivnika na nacionalni teritorij. Aktivnosti na Slunju nadovezuju se na taj scenarij. Protivnik je napao, mi smo ga kroz obrambena djelovanja uspjeli oblikovati i stvoriti preduvjete za

Helikopter UH-60M Black Hawk infiltrirao je tim specijalnih snaga tehnikom brzog konopa

protunapad. Prije dva dana započeli smo protunapad, koji danas završava uspješnim dovršetkom planirane operacije", objasnio je. Posebno je naglasio jedinstvenost koncepta vježbe. "Ovo je prvi put, odnosno vrlo rijetka situacija, da se vježba na zapovjednom mjestu izravno povezuje s aktivnostima koje se stvarno odvijaju na terenu", rekao je. Vezano uz opseg angažiranih snaga, brigadir Belas istaknuo je: "Sve ustrojstvene cjeline Oružanih snaga Republike Hrvatske, osim onih koje se nalaze na određenom stupnju pripravnosti, sudjeluju u ovoj aktivnosti. U svakom trenutku oko tri tisuće pripadnika nalazi se izvan matičnih lokacija. Svi stožeri Hrvatske kopnene vojske izmješteni su i rade kao operativni stožeri, istodobno održavajući sposobnost funkcioniranja na svojim mirnodopskim lokacijama." Scenarij završnog prikaza odražavao je stvarnost suvremenog bojišta na kojem se uspjeh postiže integracijom obavještajnog djelovanja, izviđanja, preciznih vatri, manevra, zrakoplov-

Časnik primarne odgovornosti za provedbu vježbe bio je brigadir Tihomir Belas, načelnik Odjela za obuku Operativne uprave Glavnog stožera OSRH. Istaknuo je kako je riječ o složenoj aktivnosti, koja povezuje više razina zapovijedanja i djelovanja

stva, besposadnih sustava te učinkovitog zapovijedanja i nadzora kroz više operativnih domena. Sve aktivnosti bile su sinkronizirane unutar jedinstvenog operativnog okvira s ciljem poraza protivničkih snaga i stvaranja uvjeta za nastavak djelovanja. Operacija je započela aktivnostima usmjerenim na postizanje informacijske superiornosti. Ključnu ulogu u toj fazi imao je besposadni zrakoplovni sustav Bayraktar TB2. Njim se upravljalo iz Zagreba, udaljenog stotinjak kilometara od područja operacije, a djelovao je na visini od približno 3500 metara. Sustav je korištenjem naprednih elektrooptičkih senzora identificirao protivničke položaje, zapovjedna mjesta i sredstva visoke vrijednosti te u stvarnom vremenu dostavljao podatke zapovjednicima i elementima vatrene potpore.

LASERSKI NAVOĐENE BOMBE I DRONOVI

Nakon potvrde ciljeva, Bayraktar TB2 prešao je iz izvidničke u udarnu ulogu. Tijekom prikaza izvedeno je djelovanje laserski navođenom bombom MAM-L, čime je demonstrirana nova sposobnost Hrvatske vojske za uništavanje ciljeva na velikim udaljenostima uporabom besposadnih platformi. Uvođenje te sposobnosti važan je korak u daljnjoj integraciji besposadnih sustava u sve grane Oružanih snaga. Nakon stvaranja povoljnih uvjeta za djelovanje, inicijativu su preuzeli višenamjenski borbeni avioni Rafale Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Proveli su više napadnih naleta na ciljeve na zemlji koristeći integrirani top kalibra

Bradleyji su pružali preciznu vatrenu potporu u pokretu

30 milimetara. Zahvaljujući podacima koje je Bayraktar dostavljao u stvarnom vremenu, svedeno je na minimum vrijeme između otkrivanja cilja i djelovanja, čime je znatno povećana učinkovitost napada. Rafale je tijekom vježbe još jednom pokazao svoju višenamjensku prirodu. Uz sposobnosti zračne nadmoći, izviđanja i bliske zračne potpore, zrakoplov raspolaže naprednim AESA radarom RBE2, sustavom elektroničkog ratovanja SPECTRA te mogućnošću uporabe širokog spektra precizno navođenog naoružanja.

Nakon zračnih udara u operaciju su uvedeni helikopteri OH-58D Kiowa Warrior. Djelujući na malim visinama i koristeći konfiguraciju terena za prikrivanje, provodili su borbeno izviđanje i djelovali raketama Hydra 70 te strojnicama kalibra 12,7 milimetara po protivničkim položajima. Njihove aktivnosti stvorile su uvjete za ubacivanje specijalnih snaga u dubinu protivničkog rasporeda.

Helikopter UH-60M Black Hawk infiltrirao je tim specijalnih snaga teh-

Operacija je započela aktivnostima usmjerenim na postizanje informacijske superiornosti. Ključnu ulogu u toj fazi imao je besposadni zrakoplovni sustav Bayraktar TB2, kojim se upravljalo iz Zagreba

nikom brzog konopa, dok su Kiowe pružale neposrednu vatrenu potporu. Specijalne snage potom su koristile besposadne sustave za precizna djelovanja po ciljevima visoke vrijednosti. Posebnu pozornost privukli su FPV dronovi, koji su djelovali po lako oklopljenim vozilima i utvrđenim položajima. Ti sustavi omogućuju brzo donošenje odluka i iznimno precizna djelovanja uz minimalnu izloženost vlastitih snaga.

U nastavku aktivnosti demonstrirana je uporaba FPV dronova hrvatske proizvodnje ORQA MRM2. Riječ je o sustavima koji mogu nositi teret do tri kilograma i razvijati brzine veće od 130 kilometara na sat. Male dimenzije, niska zamjetljivost i relativno niski troškovi uporabe čine ih iznimno učinkovitim sredstvom za djelovanje po širokom spektru ciljeva.

Podatke prikupljene besposadnim sustavima koristile su i topničke postrojbe. Uslijedila je koordinirana topnička priprema, koju je provodila multinacionalna topničko-raketna skupina sastavljena od hrvatskih, slovenskih i talijanskih postrojbi. Vatrenu potporu pružale su hrvatske samohodne haubice PzH 2000, talijanske haubice OTO Melara Mod 56 te slovenske haubice TN-90 kalibra 155 milimetara.

Topništvo je oblikovalo bojište suzbijanjem protivničkih sustava vatrene potpore, neutraliziranjem zapovjednih mjesta i uništavanjem ključnih obrambenih položaja. Takva djelovanja omogućila su manevarskim snagama sigurno napredovanje prema objektu napada. Nakon topničke pripreme uvedeni su protuoklopni elementi naoružani sustavima Konkurs i

Transportni zrakoplov C-130 Hercules iz sastava Nacionalne garde Minnesote proveo je operaciju zračne opskrbe, dok su mu zaštitu pružala dva hrvatska Rafalea

Nakon zračnih udara u operaciju su uvedeni helikopteri OH-58D Kiowa Warrior

Spike LR. Sustavi su učinkovito djelovali po protivničkim oklopnim sredstvima na velikim udaljenostima, stvarajući uvjete za nastupanje mehaniziranih i oklopnih postrojbi. Slijedilo je djelovanje tenkova M-84 te borbenih vozila pješništva Bradley i Patria. Tenkovi su preuzeli ulogu prednjih elemenata, razvijajući taktičku situaciju i otkrivajući protivničke položaje, dok su Bradleyji i Patrije pružali preciznu vatrenu potporu u pokretu. Posebno je prikazano lansiranje projektila Spike LR integriranog na borbeno vozila Patria, čime je demonstrirana sposobnost preciznog djelovanja na velikim udaljenostima. Napredovanje snaga odvijalo se kroz više borbenih rasporeda. Prvi raspored činili su tenkovi M-84 i Bradleyji; drugi raspored hrvatske mehanizirane snage na vozilima Patria i Bradley; treći je uključivao zajedničke snage Nacionalne garde Minnesote i Hrvatske vojske.

BLISKOST S AMERIČKIM SAVEZNICIMA

Upravo je suradnja hrvatskih i američkih vojnika jedna od najistaknutijih značajki vježbe. Satnik Daniel Erickssen iz Nacionalne garde Minnesote rekao je kako je suradnja započela mjesecima prije dolaska u Hrvatsku. "Nacionalna garda Minnesote odredila je još u veljači bojnu Bearcat za upućivanje jednog voda mehaniziranog pješništva u Hrvatsku radi sudjelovanja na vježbi Borbena moć 26. Sudjelovao sam na planskoj konferenciji tijekom koje smo zajedno s hrvatskim partnerima i kroz Program državnog partnerstva razvijali koncept i plan provedbe vježbe", rekao je Erickssen. Govoreći o zajedničkoj obuci, istaknuo je brzinu kojom su se pripadnici dviju vojski povezali: "Uvježbavali smo manevarske radnje, rad posada i desetina te zajedničku obuku ukrcaja i iskrcaja iz borbenih vozila Bradley. Kad smo stigli na slunjski poligon, trebalo je možda pet minuta da naši vojnici počnu razgovarati s hrvatskim kolegama. Bilo je to kao susret davno izgubljenih prijatelja. Osjećali smo bliskost s hrvatskim kolegama", istaknuo je. Posebno je naglasio sličnosti u doktrini i načinu rada. "Vrlo smo brzo shvatili da su naša doktrina, način obuke, standardni operativni postupci te taktike i tehnike gotovo identični. Ja se svakodnevno oslanjam na *Ranger Handbook*, a hrvatski vojnici pokazali su mi da koriste jednake priručnike i proučavaju jednake principe. Govorimo istim vojnim jezikom. Možda neke stvari radimo malo drugačije, ali krajnji rezultat uvijek je jednak", rekao je Erickssen. Kako se operacija približavala završnoj fazi, uvedene su i pričuvne snage Kosovskih snaga sigurnosti, koje su osigurale lijevi bok napadnih snaga i spriječile mogućnost

Vježba Borbena moć 26 još je jednom pokazala kako Oružane snage Republike Hrvatske raspolažu suvremenim, interoperabilnim i borbeno spremnim sposobnostima za provedbu složenih združenih operacija

Integracija besposadnih sustava, suvremenih zrakoplova, helikoptera, topništva, oklopnih i mehaniziranih snaga te bliska suradnja sa saveznicima potvrdili su sposobnost Hrvatske vojske za djelovanje u suvremenom višedomenskom operativnom okruženju

protivničkog protunapada. Nakon toga hrvatske i američke mehanizirane postrojbe provele su iskrcaj pješništva iz vozila Bradley i Patria pod zaštitom dimnih zavjesa. Pješništvo je nastavilo napredovanje prema objektu napada koristeći jurišne puške VHS-2, puškostrojnice FN Minimi, podcijevne bacače granata te nove protuoklopne bacače RGW 90, koji su nedavno uvedeni u operativnu uporabu Hrvatske vojske. Intenzivnom bliskom borbom neutralizirane su posljednje protivničke otporne točke, nakon čega je objekt napada uspješno zauzet.

Nakon što su kopnene snage izvršile zadaću, uslijedila je završna demonstracija združenog djelovanja. Transportni zrakoplov C-130 Hercules iz sastava Nacionalne garde Minnesote proveo je operaciju zračne opskrbe, dok su mu zaštitu pružala dva hrvatska Rafalea. Atraktivan prelet Herculesa i Rafalea označio je završetak vježbe te simbolično potvrdio visoku razinu suradnje Hrvatske i njezinih saveznika.

Vježba Borbena moć 26 još je jednom pokazala kako Oružane snage Republike Hrvatske raspolažu suvremenim, interoperabilnim i borbeno spremnim sposobnostima za provedbu složenih združenih operacija. Integracija besposadnih sustava, suvremenih zrakoplova, helikoptera, topništva, oklopnih i mehaniziranih snaga te bliska suradnja sa saveznicima potvrdile su sposobnost Hrvatske vojske za djelovanje u suvremenom višedomenskom operativnom okruženju. Završni prikaz na Slunju pokazao je ne samo tehnološki napredak i visoku razinu obučenosti hrvatskih vojnika nego i snagu partnerstava koja čine temelj kolektivne sigurnosti unutar NATO saveza.

Završni prikaz na Slunju pokazao
je ne samo tehnološki napredak
i visoku razinu obučenosti
hrvatskih vojnika nego i snagu
partnerstva koja čine temelj
kolektivne sigurnosti unutar
NATO saveza

Obučeni operator FPV drona mora
gotovo stalno biti u trenažnom letačkom
programu kako bi bio u stanju zadržati
dostignute sposobnosti

TIMOVI OPERATORA FPV DRONO

GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA

TEKST Domagoj Vlahović // FOTO Tomislav Brandt

GARDIJSKA MEHANIZIRANA BRIGADA BRZO JE REAGIRALA NA DOGAĐAJE NA SVJETSKIM BOJIŠNICAMA. NEKOLIKO GODINA RADILA JE U TIŠINI, A ZA HRVATSKI VOJNIK PRVI PUT JAVNO JE OPISALA I PRIKAZALA KAKO JE RAZVILA POTPUNO NOVE SPOSOBNOSTI

VA

Srpanj baš i nije najugodniji mjesec ni za vožnju terencem ni za hodanje po Dinari, pa čak i kad je riječ tek o njezinu podnožju, tj. ravnica i brežuljcima, a ne vrhovima. Sunce nemilice priži od ranog jutra, a bura koja nam zna prožeti kosti kad posjećujemo poligon "Josip Markić" tijekom jeseni i zime sad se pojavljuje tu i tamo, ali jedva da osvježava. No, o vremenskim uvjetima ni ne razmišljamo jer su nam domaćini iz Gardijske mehanizirane brigade obećali da će *Hrvatski vojnik* dobiti ekskluzivu: uvid u nove sposobnosti te postrojbe.

Uporaba tzv. FPV dronova najčešća je tema razgovora i tekstova o doktrinama i taktikama suvremenog ratovanja. (FPV je pokrata izraza First Person View, u prijevodu: pogled iz prvog lica.) Neki analitičari idu toliko daleko da tvrde kako su te male i jeftine, ali svestrane i učinkovite letjelice potpuni vladari bojišnica u Ukrajini. U svakom slučaju, informacija je mnogo i vrijedi ih filtrirati vrlo pažljivo jer rijetke su relevantne. Mnoge su manjkave, a mnoge pretjeruju. Ali nakon cijelog dana u Kninu i u podnožju Dinare, naš pogled potpuno se promijenio. Ono što nas veseli jest da su Oružane snage RH, a u konkretnom slučaju mjerodavne strukture GMBR-a, vrlo rano shvatile da moraju reagirati na te informacije i na novo vrijeme ratovanja, koje je već došlo. Reagirale su puno ranije no što smo mogli i zamisliti. I u to smo se uvjerali i u praksi: proveli smo praktički cijeli dan prateći uvježbavanje i obuku timova operatora FPV dronova GMBR-a. No, pripadnici Zapovjedništva Brigade nisu nas željeli pustiti na teren bez odgovarajućeg brifiranja. Da bismo shvatili cijeli kontekst, odnosno koliko daleko su otišli, bilo je potrebno vratiti nas u dane kad su počeli.

BRZA REAKCIJA NA PROMJENE

Dakle, leteći dronovi (ili besposadni zračni sustavi) prvi su put primijećeni u masovnoj uporabi kao učinkovito oružje protiv kopnenih snaga u Nagorno-Karabahu 2020. godine, u ratu između Armenije i Azerbajdžana. Doduše, tad u prvom planu nisu bili FPV dronovi, nego oni veći, poput TB2 Bayraktara ili različitih tipova tzv. lutajućeg streljiva (*loitering munition*). Ipak, veliki gubici koje su pretrpjeli armenski oklop i zemaljski položaji protuzračne obrane pokazali su novu veliku ulogu i važnost dronova, prije svega djelovanjem na protivnika koji nije spreman za takvu vrstu borbe. "Već taj sukob pokazao nam je smjer na koji treba obratiti pozornost", rekli su nam u GMBR-u. Pozornost se još i povećala s početkom ruske agresije na Ukrajinu. Vrlo brzo Ukrajinci su improvizacijom i prilagodbom prebacili FPV dronove iz komercijalne domene u *cost-effective* rješenje na bojišnici kojim su kompenzirali rusku nadmoć u ljudstvu i tehnici. "Postalo je jasno kako se stvari razvijaju dotad neslućenom brzinom. Promjene su se mjerile u tjednima, ako ne i u danima", govore u Zapovjedništvu Brigade u Kninu. Kako je vrijeme pokazalo, uporaba različitih dronova rezultirala je korjenitim promjenama u doktrinarnom pristupu vođenja borbenih operacija. Potaknula je i iznimno brz razvoj tehnologija, koje su se već poslije prve godine ratnih djelovanja preselile iz komercijalne domene u vojnotehnološku. Promatrajući i analizirajući događaje u Ukrajini, mjerodavne strukture GMBR-a su u godini u kojoj je agresija i počela iskazale potrebu za promjenom paradigme i pristupa, kao i potrebu za razvojem vlastitih sposobno-

sti uporabe FPV dronova. "Brzina promjena zahtijevala je maksimalnu prilagodbu na razini postrojbe. To je bio jedini način da se uhvatimo ukoštac s izazovom te pravodobno pristupimo razradi okvira za izradu obučne dokumentacije, obučnih sadržaja te planiranju i provedbi obuke za dostizanje novih sposobnosti. Inicijativa, rad i zalaganje pojedinaca, uz iznimnu potporu zapovjednika postrojbe, rezultirali su pokretanjem svih tih procesa i doveli nas do trenutka u kojem se nalazimo. Stoga možemo istaknuti kako postrojba više od tri godine razvija te sposobnosti", s ponosom ističu u Brigadi.

SLIKA SE UPOTPUNJAVA

No, u GMBR-u su svakako željeli dodati i da se ne smatraju jedinama ili pionirima razvoja sposobnosti FPV dronova na razini OSRH. Uostalom, u više je navrata javnost imala priliku vidjeti kako se tim sustavima koriste postrojbe poput Zapovjedništva specijalnih snaga, Gardijske oklopno-mehanizirane brigade ili Obavještajne pukovnije. I koliko su u tome učinkovite i uvježbane. Međutim, dovoljno je baciti

Tim je, uz ostalo, djelovao s dobro skrivenog i djelomice utvrđenog položaja s kojeg se pruža pogled kilometrima daleko

pogled na konfiguraciju terena na poligonu “Josip Markić” i usporediti je s, primjerice, poligonom “Gašinci”, da se shvati kako različite postrojbe ne mogu primjenjivati jednake taktike, tehnike i procedure korištenja FPV dronova, nego da ih moraju prilagođavati svojem ustroju, zadaćama, područjima djelovanja, borbenoj tehnici...

Dolazimo do kraja makadama i kraja prve etape našeg puta po poligonu i prolazimo kroz gustiš na vrhu jednog od brežuljaka. Nailazimo na dobro skriven i djelomice utvrđen položaj s kojeg se pruža pogled kilometrima daleko. Na položaju je nekoliko vojnika. U punoj su opremi, s puškama VHS-2, ali i s velikim ruksacima. U njima su dronovi, upravljačke konzole, tableti, komunikacijsko-informacijski uređaji i još niz sustava. Prvi dočasnik GMBR-a časnički namjesnik Igor Pavlov jednostavno nam ih je predstavio riječima: “Ovo je jedan od GMBR-ovih timova operatora FPV dronova.” Prizor koji vidimo drukčiji je od dosadašnjih – operatore smo dosad percipirali isključivo kao pojedince koji djeluju manje-više samostalno te ih vidali neprikrivene na vježbama ili demon-

stracijama koje nam zapravo nisu pričale onu pravu priču. Ne mogu je ispričati ni kratki ili editirani videoklipovi iz Ukrajine. GMBR je nekoliko godina radio u tišini, a *Hrvatski vojnik* dosad je imao malo informacija o uporabi FPV dronova unutar te postrojbe. Prve naznake dobili smo u listopadu 2025., kad su nas pozvali na vježbu Borbeni provjera vodova. Tad su nam pokazali kako ih koriste u izvidničkoj te simuliranoj kinetičkoj ulozi, a vidjeli smo i promjene u obučnoj infrastrukturi poligona “Josip Markić” (opširnije v. tekst Pauci, Gromovi, rovovi i dronovi, HV br. 745). Sad, kad smo došli samo zbog FPV timova, pripadnici Brigade objasnili su nam da je izgradnja te infrastrukture počela paralelno s izradom obučne dokumentacije te literature potrebne za provedbu obučnog procesa.

OČIMA TIMA, A ONDA I VLASTITIM OČIMA

Štoviše, infrastruktura je s vremenom evoluirala i razvijala se pa danas GMBR raspolaže posebnim dijelom poligona za obuku operatora dronova, ali i potpunom trakom za borbeno ocjenjivanje pješćkih vodova. Potonja se koristi i za *wargaming*, odnosno obučavanje operatora i djelovanje timova operatora FPV dronova unutar borbene provjere pješćkih vodova. “Integracijom u obučni proces, bilo u obrambenim ili napadnim djelovanjima, razvijaju se sposobnosti pješćstva i možemo slobodno reći kako su rezultati iznimni. Sve skupa utjecalo je, naravno, i na promjenu pristupa: i u planiranju provedbe zadaća, i tijekom samog manevra prilikom provedbe taktičkih zadaća postrojbi”, objašnjava časnički namjesnik Pavlov.

Ako je operator precizan, dron kamikaza probit će najlon koji se nalazi nekoliko metara ispred tenka, što je više nego jasna simulacija pogotka

Program za obuku i ocjenjivanje usklađen je sa svim prihvaćenim i važećim NATO-ovim publikacijama STANAG o toj temi, konceptom obuke na razini OSRH, našim razvojem pojedinačnih i zajedničkih zadaća te samih operatora i timova operatora FPV dronova, objašnjavaju u GMBR-u

Danas GMBR raspolaže posebnim dijelom poligona za obuku operatora dronova, ali i kompletnom trakom za borbeno ocjenjivanje pješačkih vodova. Potonja se koristi i za *wargaming*, odnosno obučavanje operatora i djelovanje timova operatora FPV dronova

Dakle, FPV timovi danas su sastavni dio ustrojstvenih cjelina GMBR-a, a njihovi zapovjednici i pripadnici već itekako mogu računati na novu sposobnost. A timovi nisu *usamljeni vukovi*, nego dragocjeni dijelovi postrojbi, od ključne važnosti za njihovu svijest o situaciji (sposobnosti izviđanja), ali i vatrenu moć (sposobnosti kinetičkih udara). S druge strane, kako pokazuju naučene lekcije, danas su FPV operatori na bojišnici među prvim metama protivnika. I zato su im sposobnosti prikrivanja jasno naglašene, a identitet im ostaje tajan. Unutar timova postoje jasne specijalnosti, no oni nisu *fiksni* – broj članova tima može se mijenjati ovisno o zahtjevima misije. Ako u kratkom vremenu želite djelovati s više dronova, možete i povećati broj članova tima. Možete ih i rasporediti na više lokacija – glavno da su dobro komunikacijski uvezani i međusobno i sa svojim dronovima. Iz GMBR-a dobivamo stručnije objašnjenje: “Timovi operatora FPV dronova integrirani su ustrojbeno u sastav postrojbi i osiguravaju uporabu te sposobnosti na svim razinama. Tijekom provedbe napadnih djelovanja timovi djeluju stacionarno ili prateći manevar snaga, odnosno s mjesta ili iz pokreta. Tijekom obrambenih djelovanja djeluju na više načina, kojima se osigurava pokrivenost bojišta i na prvoj crti i u protivničkoj pozadini, ovisno o dometu uporabljenih sredstava. Uporaba tima iznimno je prilagodljiva i možemo reći kako je vrijeme reakcije, neovisno o situaciji, iznimno kratko i pravodobno, te možemo osigurati djelovanje u svim uvjetima, danju i noću, unutar dometa na poziv ili otkrivanjem ciljeva gotovo pa trenutačno.”

IZVANREDNA PRECIZNOST

Na *demonstraciji uživo* za Hrvatski vojnik, a zapravo na još jednom uvježbavanju, tim nam je za početak pokazao djelovanje iz svoje perspektive, iz navedenog zaklonjenog povišenog položaja. Preko zaslona na konzolama mogli smo vidjeti kako izvidnički (ISR) dronovi *snimaju* situaciju, a dronovi kamikaze djeluju po metama. Potonji su dronovi Orqa MRM2-10 hrvatske proizvodnje, s nosivosti korisnog tereta do tri i pol kilograma. Za uvježbavanje kojem smo nazočili bili su opremljeni imitacijom kumulativne bojne glave koja podsjeća na onu projektila protuoklopnog sustava RPG-7. Nakon što je izvršio sve potrebne pripremne radnje, tim je poslao dronove u akciju, prema starim tenkovima metama udaljenim nekoliko kilometara. “Cilj je pogođen, ISTAR potvrđuje da je meta uništena”, čuli smo nakon nekoliko minuta. Za otprilike pola sata pogotke smo vidjeli *iz prvog lica*. Naime, odvezli smo se s položaja te se približili starim tenkovima, tj. olupinama glasovitih *trideset četvorki*. Budući da nije riječ o vježbi s bojnim gađanjem, mete su zapravo porozni najloni rastegnuti na posebnim stalcima, a površina im je otprilike metar puta pola metra. Ako je operator precizan, dron kamikaza probit će najlon koji se nalazi nekoliko metara ispred tenka, što je više nego jasna simulacija pogotka. Kad smo stigli, vidjeli smo da je meta ispred jednog od tenkova probijena prethodnim udarom, koji smo *prisluškivali* s povišene kote. Sad je došao red na drugi tenk i drugu metu, i to pred našim očima. I sad su momci još bolje pokazali što znaju i mogu: prvi udar probio je metu s donje strane, a drugi je probio njezine ostatke s gornje strane. To je praktički bio pogodak u još manju metu! “On pokazuje koliko smo osposobljeni i uvježbani i vrijedan je svega današnjeg vremena te

Tim nam je pokazao kako djeluje iz bunkera, kako na utvrđene protivničke položaje, a kako u urbanoj borbi...

cijelog kompleksnog procesa pripreme zadaće, pronalaska zaklona, prikrivanja”, rekao nam je jedan od članova tima. Poslije smo vidjeli još nekoliko pogodaka, i to na različitim lokacijama, u različitim operativnim okolnostima. Tim nam je pokazao kako djeluje iz bunkera, kako na utvrđene protivničke položaje, a kako u urbanoj borbi... Iz onoga što smo vidjeli, a i iz riječi koje smo s njima razmijenili, vidjeli smo da je riječ o momcima koji su motivirani i svjesni da vladaju posebnim sposobnostima. No, zadaćama pristupaju izrazito ozbiljno i fokusirano.

RAZVOJ PROGRAMA OBUKE

U Zapovjedništvu Brigade objasnili su nam da iza svega stoji proces obuke koji je u počecima bio usmjeren prije svega na razvoj sposobnosti operatora višerotorskih dronova i dostizanje određenog broja pripadnika osposobljenih za djelovanje. “Taj cilj bio je uspješno dostignut i primjena tehnika koja je bila dostupna u tom trenutku bila je na najvišoj mogućoj razini. Sve su postrojbe unutar svojih specijalnosti i sposobnosti pronašle mjesto za uporabu navedenih letjelica. Možemo reći kako su to bili prvi koraci”, prisjeća se časnički namjesnik Pavlov. Nastavak je uslijedio

Preko zaslona na konzolama može se vidjeti kako izvidnički (ISR) dronovi snimaju situaciju, a dronovi kamikaze djeluju po metama

Još jedan pogled na proboj mete – operatori su pokazali izvanrednu preciznost

prelaskom na djelovanje FPV dronovima. Oni su dijelom i promijenili pristup te zahtijevali dodatnu razradu i unapređenje programa za obuku i ocjenjivanje, za trenutačnu inačicu za koju u Brigadi navode da zadovoljava njihove potrebe.

“Program za obuku i ocjenjivanje usklađen je sa svim prihvaćenim i važećim NATO-ovim publikacijama STANAG o toj temi, konceptom obuke na razini OSRH, našim razvojem pojedinačnih i zajedničkih zadataka te samih operatora i timova operatora FPV dronova”, objašnjavaju nam u Kninu. U program obuke uključili su sva znanja i vještine, kao i naučene lekcije iz uporabe drugih letjelica, a i iskustva primjene tijekom borbenih djelovanja koja još traju u svijetu. I da, GMBR za obuku i uvježbavanje koristi i simulatore, kojima stvara bazu potencijalnih operatora. Potom ih kroz temeljni program priprema na 5-inčnim (5”) inačicama dronova, a nakon toga upućuje na temeljnu obuku za operatore FPV dronova 10”. Na kraju dolazi na red integracija u timove, kroz koju se provodi i napredna taktička obuka.

“Proces nije lak, ne traje kratko, ali pravodobnim pokretanjem cijelog postupka mi smo već dostigli zavidne brojeve kojima smo, mogli bismo reći, i zadovoljni. Ali uvijek težimo višem”, kategoričan je prvi dočasnik Brigade. GMBR ističe možda i najbitniju stvar za operativno djelovanje, a to je kontinuitet obuke. Naime, obučeni operator FPV drona mora gotovo stalno biti u trenažnom letačkom programu kako bi bio u stanju zadržati dostignute sposobnosti. Letenje se provodi konstantno, u svakom mogućem trenutku, kao prigodna obuka ili kroz planiranu obuku operatora u za njih osiguranim terminima.

NAPAD, ALI I OBRANA

GMBR, naravno, ne čuva svoje sposobnosti samo za sebe, nego se timovi FPV dronova uključuju u vježbe OSRH, i to na strani obučne skupine, tj. *plavih*, te kao opasan protivnik,

tj. na strani *crvenih*. “Primjerice, jedan od naših timova prvi je koji je proveo djelovanje u potpori postrojbama u desantnim operacijama. Gađao je ciljeve na kopnu s mora, tj. s brodova HRM-a, i tako sudjelovao u provedbi zadatke zauzimanja desantne osnovice. Nadalje, uključili smo timove izravno u manevar postrojbe tijekom provedbe napadnih operacija u urbanom okružju, i sve to u dnevno-noćnim uvjetima”, nabroja časnički namjesnik Pavlov. Dakle, vezano uz obuku i razmjenu iskustava oko FPV dronova, Gardijska mehanizirana brigada dosad je surađivala s pripadnicima ZSS-a, Satnije mornaričko-desantnog pješastva HRM-a i drugim postrojbama OSRH. Timovi su se zajednički uvježbavali i s pripadnicima oružanih snaga SAD-a, i to upravo tijekom vježbe Borbena moć 26. “Možemo reći kako je to iskustvo bilo iznimno pozitivno za obje strane, pogotovo za potvrdu kako je ono što radimo od samog početka iznimno dobro čak i u usporedbi s vojskama drugih zemalja”, govori nam prvi dočasnik GMBR-a. Dodaje i da razvoj sposobnosti uporabe FPV dronova razvija i sposobnosti obrane od protivničkog djelovanja tim oružjem, tako da Brigada već uvelike ide i u potonjem smjeru. Postrojba koja zna rabiti FPV dronove i ima odgovarajuće timove teško da će pretrpjeti scenarij u kojem će je protivnikova uporaba sličnih timova i sustava iznenaditi i time joj nanijeti fatalne gubitke. Kao u često spominjanom navodnom slučaju u kojem su se ukrajinski timovi koji raspolažu dronovima ogledali na vježbi protiv NATO-ovih postrojbi. I teško ih porazili.

Unatoč svemu što su dosad postigli, a za *Hrvatski vojnik* prvi put javno o tome govore, u Brigadi napominju da proces ne prestaje, da ne spavaju na lovorikama. Naglašavaju da je potrebno konstantno raditi na daljnjem usavršavanju i razvoju sposobnosti te težiti maksimalnom učinku. “Ono što možemo reći na osnovi različitih analiza

Timovi operatora FPV dronova donose dodatnu vrijednost svemu onomu što GMBR radi, proširujući toj postrojbi spektar i mogućnosti djelovanja

i procjena sposobnosti OSRH, koje su proveli različiti akteri, jest da, iako smo jako puno radili, istodobno jako puno razmišljamo o tome kako na pravi način iskoristiti sve ono što nam se nalazi u rukama. Hrvatska vojska izrasla je na inicijativi, prilagodbi i iskorištavanju mogućnosti te djelovanju u okviru mogućeg. Stoga su nam te stvari, možemo reći, u krvi, genetskom kodu i na to smo jako ponosni”, napominju nam pripadnici GMBR-a na kninskoj vrućini.

KORAK SE NE SMIJE IZGUBITI

Ono što svakako žele jest zadržavanje koraka s konstantnim razvojem tehnike i tehnologije kako bi uporaba sredstava bila relevantna i učinkovita. “Ako se izgubi korak i počne se zaostajati tehnološki, to uzročno-posljedično utječe na sve ono što je postrojba dotad radila i čini nas borbeno neučinkovitim. Pritom mislimo na nove modele, nove tehnološke mogućnosti modela, djelovanje u uvjetima elektroničkog ratovanja, uporabu različitih ubojnih sredstava, kao i odgovarajuće ISR platforme koje prate djelovanja tima. Samim tim dolazimo do toga da uvođenje novih tehnologija zahtijeva

i daljnje stručno usavršavanje i obuku pripadnika i to je u današnjim uvjetima konstantan proces koji nikako ne prestaje”, naglašavaju u Brigadi. Tu bi za postrojbe OSRH trebala biti prednost činjenica da u hrvatskoj imamo tvrtku Orqa, koja se bavi razvojem i proizvodnjom FPV dronova i koja je, primjerice, na nedavnom sajmu Eurosatory u Parizu predstavila dron MRM2 – 10AI, poboljšanu inačicu drona koji GMBR već koristi.

I za kraj, naši sugovornici ističu da timovi operatora FPV dronova donose dodatnu vrijednost svemu onomu što GMBR radi, proširujući toj postrojbi spektar i mogućnosti djelovanja. “Međutim, tim zahtijeva svoj okvir djelovanja provedbom zajedničkih zadaća, zahtijeva sposobnost pojedinca u skladu s njegovom ulogom unutar tima te sinkronizirano djelovanje svih sastavnica unutar tima. Tim mora biti u trenažnom procesu, mora djelovati disciplinirano i zajedno unutar zadanih parametara i treba imati sposobnost brze prilagodbe na terenu kako bi se osiguralo izvršavanje zadaće, ali i sigurnost svih njegovih pripadnika”, zaključuju u Brigadi.

22-27

HRVATSKI VOJNIK // Br. 765 // 17. srpnja 2026.

HVU

**KADETI STUDIJA VOJNO VOĐENJE I UPRAVLJANJE, VOJNO
INŽENJERSTVO I VOJNO POMORSTVO POLAZILI SU OD 5. DO
17. SRPNJA NA VOJNIM POLIGONIMA I VJEŽBALIŠTIMA ŠIROM
HRVATSKE OBUKU U LJETNIM KAMPOVIMA**

LJETNI KAMP

TEKST VI. kadetska satnija, Hrvoje Lončarević, Domagoj Vlahović

FOTO VI. kadetska satnija, Hrvoje Lončarević, Tomislav Brandt

A soldier in full camouflage gear, including a beret and gloves, is crouching in a forest. He is holding an assault rifle and firing it, with a bright orange and yellow flame visible from the muzzle. The background consists of many trees with green leaves.

POVIKADETA

Pripadnici Kadetske bojne Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", studenti 2. godine Vojnog vođenja i upravljanja te Vojnog inženjerstva, polazili su Ljetni kamp 2 u vojarni "Josip Jović" na Udbini. Terenska obuka bila je fokusirana na zapovijedanje desetinom i timom.

Zapovjednik Ljetnog kampa 2 natporučnik Bruno Mikulić ističe da vojarna na Udbini pruža jako dobre uvjete za obuku i uvježbavanje, a kadeti pokazuju da su kvalitetno usvojili program koji prolaze godinu dana. "Ljetni kamp svojevrsna je kruna obuke. Kadeti ovdje uče i pokazuju kako zapovijedati pješačkom desetinom, ali i spremnost da prijeđu na višu razinu školovanja i obuke, koja se uvelike odnosi na zapovijedanje pješačkim vodom", govori zapovjednik, koji provodi kamp zajedno s instruktorima, iskusnim dočasnici, te uz pomoć starijih kadeta. Potporu Ljetnom kampu 2 daju i pripadnici Središta za razvoj voda "Marko Babić" Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske.

Među polaznicima kampa je i kadetkinja Leonarda Škiljan iz Samobora. Ističe da su ona i kolege više no zadovoljni svim što su pokazali na terenskoj obuci: "Temelje za to dobili smo na Zimskom kampu 2, koraku naprijed u odnosu na kampove 1, na kojima je naglasak bio na taktici pojedinca i privikavanju na rad na terenu. Trema pri zapovijedanju? Nema je, to su sve naši kolege, na koje smo naviknuti. Ovo su definitivno najljepši dani kadetskog života."

Kadet David Naletilić iz Širokog Brijega dodaje da su na HVU-u cijele godine prolazili redovitu obuku, a naučeno su razvili na Zimskom kampu 2: "Skupili smo sva ta znanja i ovdje ih testiramo. Dan prolazi jako brzo. Obuka je fizički dosta zahtjevnja zbog velikih vrućina, ali i zanimljiva, uvelike zbog naših instruktora, koji su dugo u vojsci i imaju iskustvo koje najviše prenose upravo na terenskom kampu. Nakon večere smo slobodni, no većina nas brzo zaspi i to sve govori."

KRUNA OBUKE KADETA

Njihovi kolege s treće godine studija polazili su na vojnom vježbalištu "Gakovo" Ljetni kamp 3. Za 33 kadeta 21. naraštaja Vojnog vođenja i upravljanja i Vojnog inženjerstva taj je kamp bio za-

Trema pri zapovijedanju? Nema je, to su sve naši kolege, na koje smo naviknuti. Ovo su definitivno najljepši dani kadetskog života, ističe kadetkinja Leonarda Škiljan, polaznica Ljetnog kampa 2

Obuka je zanimljiva. Imamo jako dobre instruktore, koji nam prenose svoje znanje. Čast mi je da mogu biti učenik takvih instruktora, koji su godinama stjecali znanja u Oružanim snagama, rekao je kadet Luka Slipčević, polaznik Ljetnog kampa 3

vršni obučni događaj, kojim se objedinjuju sva znanja, vještine i sposobnosti stečeni na trećoj godini studija. Oni su budući zapovjednici vodova, a čime sve zapovjednik voda mora ovladati, približio nam je zapovjednik Ljetnog kampa 3 natporučnik Matej Kešina. "On mora znati planirati zadaću i u skladu s tim je provesti. Zapravo se radi o onom famoznom procesu vođenja postrojbi ili *troop leading procedure*. Nastojimo to kadetima predložiti na najbazičniji mogući način i pristupiti tome tako da im ne bude bauk, već da na to gledaju kao na sredstvo koje će im pomoći prilikom donošenja odluka", objašnjava zapovjednik kampa.

Za donošenje opravdane taktičke odluke potreban je proces analiziranja, planiranja, pripreme i prosudbe. "Da bi kadet, odnosno budući zapovjednik voda, donio kvalitetnu, opravdanu i argumentiranu odluku i sačuvao živote svojih ljudi, mora donijeti nekoliko *proizvoda*, koji se najbolje ogledaju u analizi zemljišta; analizi protivnika; analizi vlastitih snaga; preformuliranoj, odnosno novoizjavljenoj misiji i zadaći; analizi vremenskog plana; ključnog naoružanja; skici, odnosno, shemi vatre i ostalog. To sve utječe na njegovu buduću odluku, odnosno odabir inačice djelovanja koju će provesti u djelo. Dakle, mora izraditi određene dokumente i priloge koji će mu pomoći u donošenju odluke, koju će potom provesti na najbolji mogući način. To je zapravo bit Ljetnog kampa 3. Smatramo da je upravo u tom pogledu on najsloženiji i uvod je u same osnove planiranja, odnosno u niže razine vojnog upravljanja", objašnjava natporučnik Kešina.

Dan na Ljetnom kampu 3 počinje provedbom operativne zapovijedi. Popodne kadeti dobivaju fragmentiranu zapovijed, koja je nadopuna operativne zapovijedi, a najčešće se sastoji od provedbe zasjeda. Navečer dobivaju operativnu zapovijed i moraju sami planirati zadaću za idući dan. Planiranje je mukotrpno, a provedba zapovijedi počinje rano ujutro. "Nemaju praznog hoda. I u tome je ovaj kamp teži od zimskog jer je intenzivniji", ističe zapovjednik kampa. Na kampu je i pet starijih kadeta, koji pomažu instruktorima i zapovjedniku kampa u provedbi obuke. U ulozi su obučavatelja, a stečeno znanje i iskustvo koriste će im u postrojbama.

Kadeti su motivirani i svjesni da je riječ o najtežem kampu. "Intenzivno je i vruće, učimo raditi pod pritiskom i stresom. Nemamo baš vremena za odmor, ali to je dio vojske. Međusobno se uvijek podržavamo, a kao najzanimljiviji dio obuke, ali i najzahtjevniji, istaknula bih odlazak na teren nakon dobivanja zapovijedi", rekla je kadetkinja desetnica Vendi Bilić, polaznica studija Vojno vođenje i upravljanje. Njezin kolega sa studija kadet desetnik Luka Slipčević pohvalio je instruktore: "Obuka je zanimljiva. Imamo jako dobre instruktore, koji nam prenose svoje znanje. Čast mi je da mogu biti učenik takvih instruktora, koji su godinama stjecali znanja u Oružanim snagama."

STJECANJE MORNARSKIH VJEŠTINA

Cilj Ljetnog kampa 2 studenata Vojnog pomorstva bio je osposobiti kadete za osnovnu razinu znanja, vještina i sposobnosti mornara svladavanjem osnovnih mornarskih vještina, zatim prilagodba na morske uvjete te poboljšavanje psihofizičke spremnosti na moru.

Služio je kao nadogradnja stečenog znanja te za osposobljavanje kadeta za veslanje i jedrenje u kuteru, kao i za napredne tehnike plivanja.

Nakon provedbe kadeti su osposobljeni za izvršavanje zadataka mornara; izradu osnovnih uzlova, vojeva, pašnjaka, zapora, upletki, pletiva, opleta te njihovo vezivanje i sigurnost uporabe; čuvanje i održavanje brodske užadi te uporabu točnog nazivlja.

Ljetni kamp 3 kadeta 21. naraštaja Vojnog pomorstva bio je podijeljen u dvije etape: višednevna plovidba jedrilicama klase Krstaš te jedrenje u jedrilicama jednosjedima klase Laser. Višednevna plovidba najvažniji je dio obuke jer objedinjuje sva programska područja koja omogućuju ostvarivanje Ciljeva sposobnosti budućih časnika HRM-a. Kadeti su se susreli

s nizom izazova, koje su rješavali tijekom same plovidbe, te su time ojačane njihove organizacijske sposobnosti upravljanja brodom, posadom i zadaćom. Obuka se provodila u suradnji s pripadnicima Središta za obuku HRM-a.

Ljetni kamp 4 kadeta 20. naraštaja Vojnog pomorstva provodio se u akvatoriju Kaštelanskog zaljeva. Kadeti su se usavršavali u programskim područjima manevriranje brodicom s jednim vijkom, manevriranje sidrenja brodicom, tegljenje brodicom, manevar čovjek u moru.

Kamp objedinjuje sva znanja, vještine i sposobnosti koje su kadeti stekli u okviru obuke tijekom ljetnog semestra te služi usvajanju novih znanja, vještina i sposobnosti. Obuka se provodila na tradicionalnim drvenim brodicama tipa pasara i na lučkom remorkeru.

HVU

BRONČANA MEDALJA ZA KADETA HVU-A MATEJA REBIĆA

TEKST Ines Grossi // FOTO FISU WUC COMBAT SUPPORTS
i privatna arhiva M. Rebića

Kadet skupnik Matej Rebić, kadet Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" i student druge godine Fakulteta prometnih znanosti, smjer Aeronautika, modul Vojni pilot, osvojio je brončanu medalju na Svjetskom studentskom prvenstvu u hrvanju, održanom u Brasíliji u Brazilu, u sklopu FISU Combat Gamesa

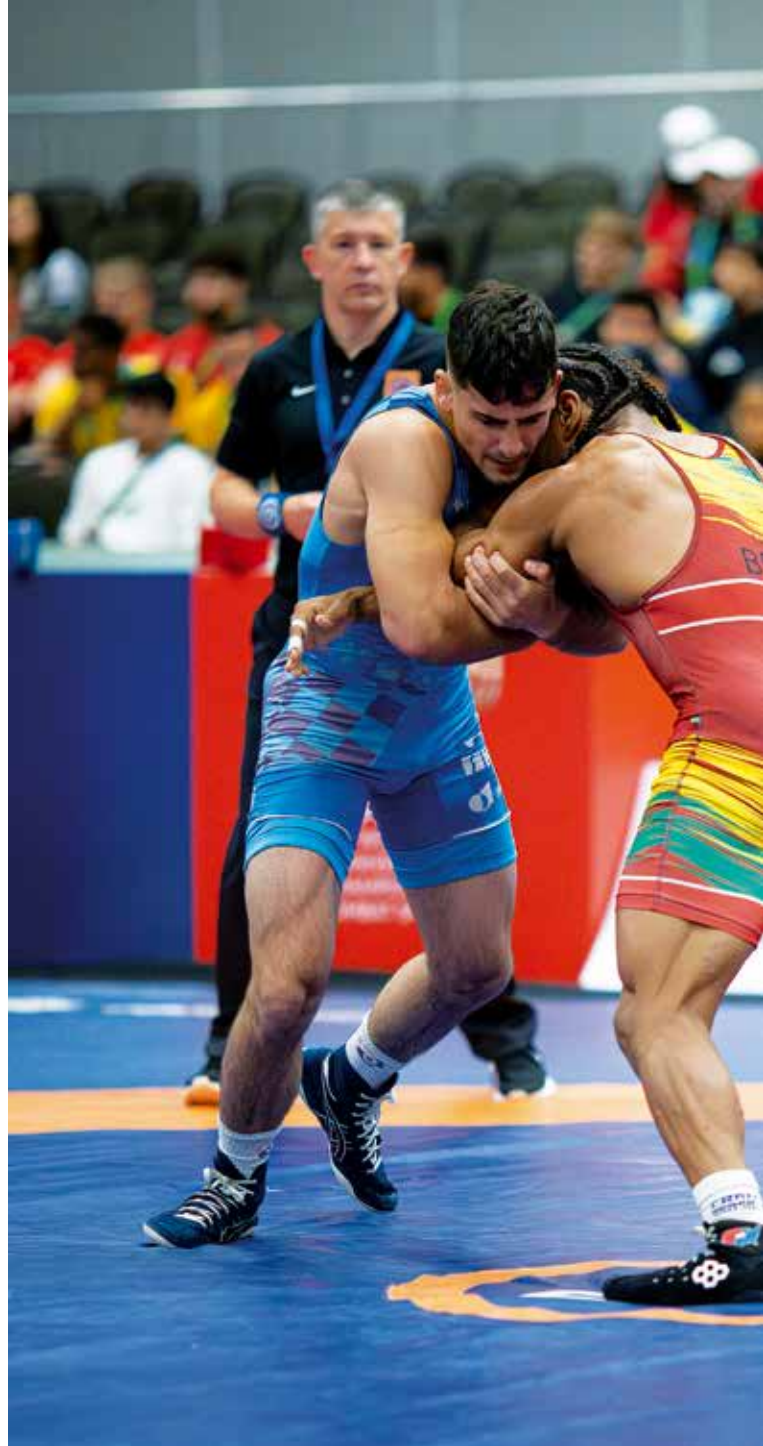
Svjetsko studentsko prvenstvo u hrvanju u Brazilu okupilo je najbolje studentice i studente sportaše iz brojnih zemalja. Kadet Rebić nastupio je u sastavu hrvatske studentske hrvачke reprezentacije te u kategoriji do 72 kilograma ostvario vrijedan međunarodni rezultat. Hrvatski hrvачi vratili su se iz Brazila s dva odličja: Kristian Lukač osvojio je srebrnu medalju u kategoriji do 97 kilograma, Matej Rebić brončanu medalju u kategoriji do 72 kilograma, dok je Noa Ljubić u kategoriji do 63 kilograma zauzeo peto mjesto. Trener hrvatske reprezentacije bio je Danijel Janečić. Brončana medalja Mateja Rebića ima posebno značenje jer je riječ o povijesnom uspjehu hrvatskog studentskog hrvanja. Hrvatska do sada nikada nije osvojila medalju na ovom natjecanju, zbog čega je Rebićev rezultat važan iskorak za hrvatski studentski sport, ali i potvrda kvalitete hrvatskog hrvanja na međunarodnoj razini. Za Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" ovaj uspjeh ima dodatnu vrijednost jer potvrđuje kako se zahtjevno vojno školovanje, studij i vrhunski sport mogu uspješno uskladiti kad iza njih stoje disciplina, upornost, odgovornost i sustavan rad. Rebić je višestruki osvajač odličja na domaćim i međunarodnim natjecanjima, a hrvanjem se bavi od osme godine. Član je Hrvackog kluba Herkul, a sportsko iskustvo, kako je i ranije isticao, prepoznaje kao važan temelj svojeg budućeg vojnog i pilotskog poziva.

IZVRSNOST, USTRAJNOST, ODRICANJE I TIMSKI DUH

O svojem nastupu, pripremama i dojmovima iz Brazila kadet Rebić kaže: "Odlazak u Brazil na Svjetsko studentsko prvenstvo u hrvanju bio je cilj od početka godine. Uz puno truda i podrške, uspjeli smo realizirati odlazak nas trojice natjecatelja i trenera. Bili smo sretni i ponosni, stalno smo govorili: 'Pa mi smo u Brazilu!' Za natjecanje smo se pripremali u svojim klubovima, a važna provjera bilo je Sveučilišno prvenstvo Hrvatske u hrvanju grčko-rimskim načinom, na kojem sam osvojio prvo mjesto dva tjedna prije Svjetskog prvenstva. Bili smo

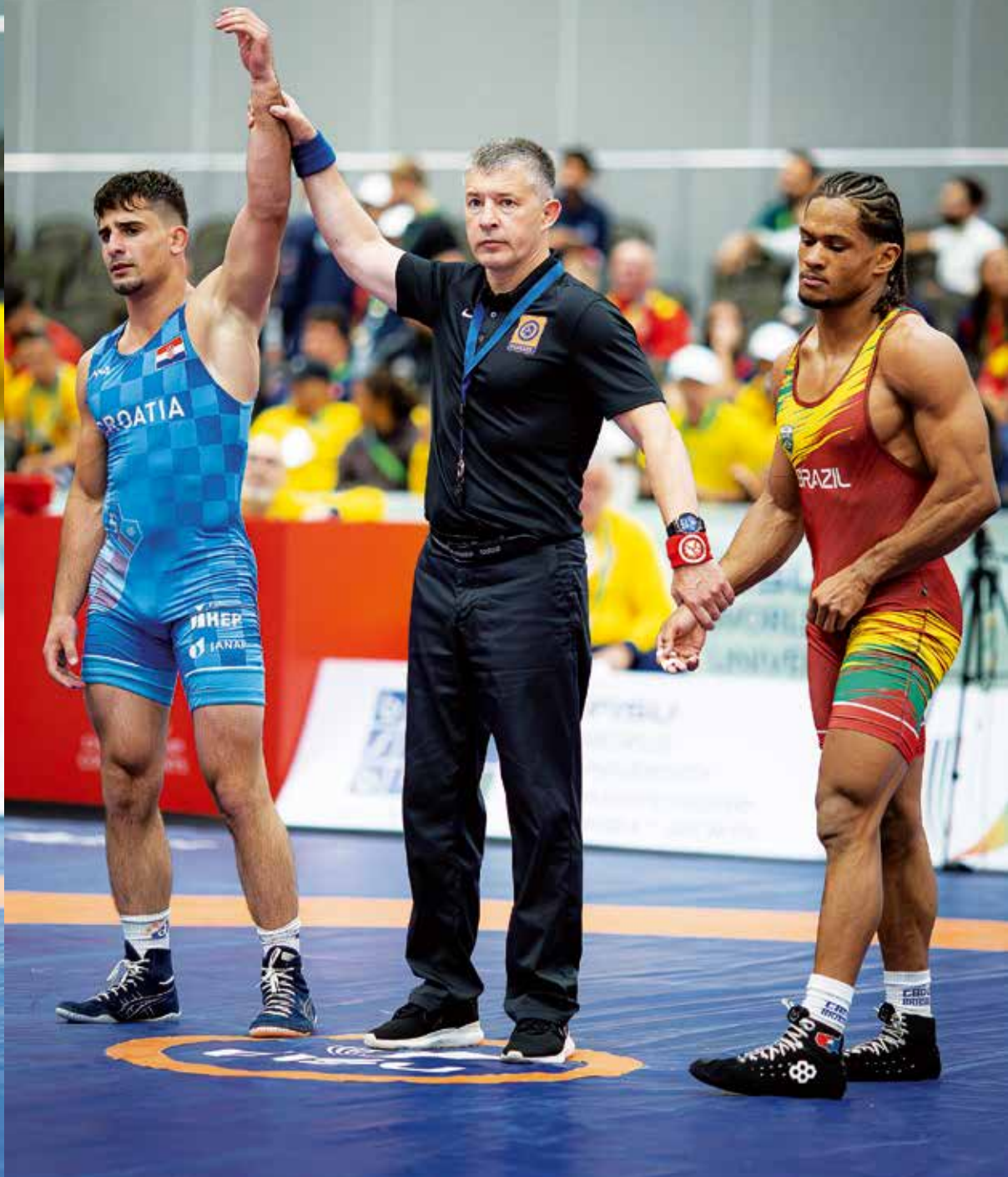
Hrvatski hrvачi vratili su se iz Brazila s dva odličja: Kristian Lukač osvojio je srebrnu medalju u kategoriji do 97 kilograma, Matej Rebić brončanu medalju u kategoriji do 72 kilograma, dok je Noa Ljubić u kategoriji do 63 kilograma zauzeo peto mjesto

Brončana medalja kadeta skupnika Mateja Rebića ima posebno značenje jer je riječ o povijesnom uspjehu hrvatskog studentskog hrvanja. Hrvatska do sada nikada nije osvojila medalju na ovom natjecanju, zbog čega je Rebićev rezultat važan iskorak za hrvatski studentski sport

sigurni u sebe, ali ovakve smo rezultate samo zamišljali. Iznenadili smo i sami sebe.

U Brasliju smo stigli šest dana prije natjecanja i odlično se prilagodili na vremensku zonu, hranu i smještaj, tako da nam je dan natjecanja bio rutinski. Borbe su bile teške, konkurencija jaka, a odmori kratki, ali pod vodstvom Danijela Janečića probijali smo se do postolja. Naši prijatelji pratili su nas preko malih ekrana, a čestitke su pristizale sa svih strana. Bio je to predivan osjećaj. Tek na povratku kući shvatili smo koliko nam je svaki trenutak bio lijep. Sve je proteklo u najboljem redu, bez ozljeda i bolesti. Zahvalni smo na ovoj prilici i nadamo se daljnjem napredovanju studentskog sporta u Hrvatskoj. Uspjeh kadeta Rebića još je jedna potvrda vrijednosti koje se njeguju na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman": izvrsnost, ustrajnost, timski duh i spremnost na odricanje. Njegova brončana medalja na svjetskoj studentskoj razini rezultat je dugogodišnjeg rada, ali i primjer mladima da se predanošću, odgovornošću te s jasnim ciljem mogu ostvarivati vrhunski rezultati i u sportu i u školovanju.

REPORTAŽA

NATJECANJE ZA NAJBOLJEG ROČNIKA I ROČNICU NA TEMELJNOM VOJNOM OSPOSOBLJAVANJU

TEKST Hrvoje Lončarević

FOTO Tomislav Brandt

Devetnaest sudionika odmjerilo je 15. srpnja snage na natjecanju za najboljeg ročnika i ročnicu 2. naraštaja TVO-a. Završni ispit bila je staza koju je trebalo proći u što kraćem vremenu i pritom uspješno svladati 15 radnih točaka

Na vježbalištu vojarne "123. brigade HV" u Požegi održano je 15. srpnja natjecanje za najboljeg ročnika i ročnicu 2. naraštaja temeljnog vojnog osposobljavanja. Sudjelovalo je 13 ročnika i šest ročnica, a organizirala ga je Bojna za temeljno vojno osposobljavanje Središta za obuku pješništva i oklopništva Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske. Natjecatelji su odabrani na temelju rezultata postignutih na dvomjesečnoj obuci u Požegi (1. i 2. satnija), Slunju (3. satnija) i Kninu (4. satnija). Samo natjecanje počelo je provjerom tjelesne spremnosti i pismenim testom. Završni ispit bila je staza na kojoj je trebalo uspješno svladati 15 radnih točaka. Trebalo ju je usto proći u što kraćem vremenu, a na radnim točkama pokazati znanja i vještine stečene na temeljnom vojnom osposobljavanju. U muškoj konkurenciji po tri je ročnika dala 1., 2. i 3. satnija; 4. satnija dala je četiri ročnika; u ženskoj konkurenciji sudjelovale su po tri ročnice iz 1. i 2. satnije.

U ženskoj konkurenciji prvo mjesto izborila je Ema Lasić iz 2. satnije, drugo mjesto pripalo je Ani Mikulić iz 1. satnije, a treće Dijani Zorman, također iz 1. satnije. U muškoj konkurenciji pobjedu je izborio Antonio Martić iz 1. satnije, drugo mjesto zaslužio je Ivan Banović iz 3. satnije, a treće Kristijan Burić, također iz 3. satnije. Pobjednicima je čestitao brigadir Zlatko Radočaj, zapovjednik Središta za obuku pješništva i oklopništva: "U protekla dva mjeseca imali ste iznimnu čast i privilegiju nositi odoru i oznake pobjedničke Hrvatske vojske. Vi, koji dolazite na specijalističku vojnu obuku i koji ćete za nekoliko dana biti profesionalni vojnici, imate još veću privilegiju i čast. Želim vam puno sreće u radu i nadam se da ćete vještine i znanja koje ste ovdje stekli moći koristiti u budućem životu."

Ema Lasić po završetku TVO-a planira ići na specijalizaciju i zaposliti se u Hrvatskoj vojsci. "Za natjecanje sam se pripremala vježbama snage i kondicije. Na poligonu mi je najteža prepreka bila preskakanje jer je za to trebalo dosta snage. Prezadovoljna sam i ponosna, pobjeda mi

Budućim ročnicima savjetujem da dođu na temeljno vojno osposobljavanje jer je to jako lijepo iskustvo i upoznat će nove prijatelje, rekao je Antonio Martić, pobjednik u muškoj konkurenciji

Prezadovoljna sam i ponosna, pobjeda mi puno znači. Na TVO-u sam upoznala puno divnih ljudi i svakomu bih preporučila ova dva mjeseca, istaknula je pobjednica u ženskoj konkurenciji ročnica Ema Lasić

puno znači. Na TVO-u sam upoznala puno divnih ljudi i svakomu bih preporučila ova dva mjeseca", istaknula je ročnica.

Ročnik Antonio Martić rekao je: "Budućim ročnicima savjetujem da dođu na temeljno vojno osposobljavanje jer je to jako lijepo iskustvo i upoznat će nove prijatelje." Pobjeda mu puno znači te naglašava jako veliku potporu kolega. Za natjecanje se pripremao fizički i psihički, a kao najteži dio spominje gadanje jer je potrebno smireno ubaciti metak u cijev i naciľjati metu.

U ovom je naraštaju ročnika i Maximus Radman Hansen, koji je došao iz New Yorka. Majka mu je iz okolice Zadra, što mu je bila dovoljna motivacija da dođe na temeljno vojno osposobljavanje u 4. satniju u Knin. "Došao sam ovamo kako bih stekao nova znanja i vještine, a to je bio i način da zahvalim našim braniteljima", rekao je.

Došao sam ovamo kako bih stekao nova znanja i vještine, a to je bio i način da zahvalim našim braniteljima, rekao je ročnik Maximus Radman Hansen

Luka Gudelj pripadnik je 4. satnije i dolazi iz Sinja. Član je RK "Sinj" te hrvatske seniorske ragbijaške reprezentacije. Kaže da je na TVO-u puno toga naučio i stekao nove vještine, a posebno mu je bila zanimljiva topografija. U vezi s natjecanjem kaže: "Ovdje u Požegi ekipa je bila odlična, sprijateljio sam se s dosta ljudi. Poligon je bio zahtjevan, ali nije ništa strašno za hrvatskog reprezentativca u ragbiju." Temeljno vojno osposobljavanje završava 2. naraštaj ročnika i ročnica, iza kojih su dva mjeseca intenzivnog rada, novih iskustava i zajedništva.

ULTRAMARATON

PRIPREMIO Tomislav Vidaković FOTO Nenad Brezovac

IZNAD GRANICA

NA OBALAMA JEZERA LAPOVAC BLIZU NAŠICA ODRŽANO JE KRAJEM LIPNJA ŠESTO IZDANJE UTRKE NEXE CROATIA BACKYARD ULTRA, JEDNOG OD NAJZAHTJEVNIJIH I NAJNEOBIČNIJIH NATJECANJA U SVIJETU ULTRAMARATONA. TIJEKOM VIŠE OD JEDNOG DANA NEPREKIDNOG NADMETANJA, SNAGU VOLJE, IZDRŽLJIVOST I MENTALNU ČVRSTOĆU ODMJERILO JE ČAK 146 NATJECATELJA IZ OSAM ZEMALJA. POSEBNU VRIJEDNOST OVOGODIŠNJEM IZDANJU DAO JE I IZNIMAN USPJEH PRIPADNIKA OSRH: NADNAREDNİK MARIO TOMAC NAKON 26 SATI BORBE S EKSTREMNIM UVJETIMA I VLASTITIM GRANICAMA OSVOJIO JE PRVO MJESTO

Organizator utrke bila je Udruga rekreativnog trčanja "Nexe Team" iz Našica, koja je uz pomoć pedesetak volontera i brojnih pokrovitelja ponovno uspješno organizirala logistički iznimno zahtjevno natjecanje. Posebne zasluge za uspješnu provedbu pripadaju predsjedniku Udruge Tomislavu Gallu te svim članovima organizacijskog tima, koji su se više od 26 sati neprekidno brinuli o sigurnosti, logistici i potrebama natjecatelja. Kao i prethodnih godina, na utrci su nastupili i predstavnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Time je nastavljena jedinstvena tradicija sudjelovanja organizirane ekipe djelatnika jednog ministarstva obrane i pripadnika oružanih snaga na utrkama Backyard Ultra, što je i dalje svojevrsna posebnost na svjetskoj razini. Nexe Croatia Backyard Ultra licencirana je utrka svjetske Backyard Ultra federacije sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama. Uvrštena je u službeni kalendar Hrvatskog atletskog saveza. Sam koncept utrke razlikuje se od svih klasičnih ultramaratona i poseban je izazov za natjecatelje.

Naime, svi sudionici moraju svakog punog sata započeti novi krug duljine 6706 metara, odnosno 4,167 milja, te ga završiti za manje od 60 minuta. Nakon završetka kruga preostalo vrijeme unutar sata koriste za odmor, oporavak, okrepu i pripremu za novi start. Na idući puni sat svi

Organizator utrke bila je Udruga rekreativnog trčanja "Nexe Team" iz Našica, koja je uz pomoć pedesetak volontera i brojnih pokrovitelja ponovno uspješno organizirala logistički iznimno zahtjevno natjecanje. Posebne zasluge za uspješnu provedbu pripadaju predsjedniku Udruge Tomislavu Gallu te svim članovima organizacijskog tima, koji su se tijekom više od 26 sati neprekidno brinuli o sigurnosti, logistici i potrebama natjecatelja

preostali natjecatelji moraju se pojaviti u startnoj zoni i krenuti u novi krug. Tko ne završi krug unutar propisanog vremena ili ne stigne na start sljedećeg kruga, automatski ispada iz utrke.

Natjecanje se nastavlja sve dok na stazi ne ostane samo jedan trkač sposoban započeti i završiti novi krug. Upravo zbog takvog formata na utrkama Backyard Ultra nema klasičnog drugog i trećeg mjesta – postoji samo pobjednik, dok svi ostali natjecatelji službeno završavaju utrku s oznakom DNF (Did Not Finish). Ovogodišnje izdanje trajalo je ukupno 26 sati, što je nešto kraće od pojedinih prethodnih izdanja održanih na Lapovcu. Glavni razlog bili su vremenski uvjeti, koji su dodatno otežali već ionako zahtjevan format natjecanja.

IZAZOVNI VREMENSKI UVJETI

Krajem lipnja područje istočne Hrvatske zahvatio je snažan toplinski val, a dnevne temperature tijekom utrke dosežale su čak 39 Celzijevih stupnjeva. Visoka vlažnost zraka u neposrednoj blizini Lapovca dodatno je otežavala termoregulaciju i povećavala rizik od dehidracije. Iako je noć donijela stanovit pad temperature, olakšanje je bilo samo prividno jer je istodobno dodatno povećana vlažnost zraka. Takvi uvjeti otežavali su disanje i usporavali oporavak između krugova. Upravo je kombinacija dnevne žege i noćne sparine jedan od ključnih razloga ranijeg završetka utrke u odnosu na neka prethodna izdanja.

Staza oko jezera zadržala je prepoznatljiv i certificiran oblik, koji omogućuje priznavanje rezultata unutar svjetske Backyard Ultra federacije. Svaki krug dug je točno 6706 metara, a visinska razlika iznosi približno 20 metara po krugu, što stazu ne čini posebno zahtjevnom u pogledu elevacije. Podloga je kombinacija zemljanih i finih makadamskih dionica bez tehnički zahtjevnih uspona ili spustova, zbog čega se glavni protivnik natjecatelja ne nalazi u konfiguraciji terena, već u neumoljivom protoku vremena i nemogućnosti dugotrajnog odmora između krugova.

Prvi veći val odustajanja dogodio se nakon šest do osam sati trčanja, odnosno tijekom noćnih sati, kad se u većine

IZDRŽLJIVOSTI

natjecatelja počinju javljati prvi ozbiljniji znakovi umora i pospanosti. Drugi veliki val uslijedio je nakon izlaska Sunca, kad su temperature ponovno počele brzo rasti, dodatno opterećujući već iscrpljene natjecatelje. Od rekordnih 146 natjecatelja koji su startali, na kraju je samo jedan ostao na stazi dovoljno dugo da osigura pobjedu, potvrđujući još jednom surovost i specifičnost formata Backyard Ultra.

HRVATSKI VOJNIK NAJBOLJI

Pobjednik ovogodišnjeg izdanja je predstavnik MORH-a i OSRH nadnarednik Mario Tomac. Ostvario je još jedan vrhunski rezultat, istrčavši 26 krugova, odnosno 175 kilometara za ukupno 21 sat, 51 minutu i 46 sekundi. Tomac, koji nastupa za Atletski klub RaN 047 i ujedno je jedan od najuspješnijih hrvatskih ultramaratonaca, tijekom cijele utrke demonstrirao je iskustvo, odličnu taktiku i iznimnu fizičku pripremljenost. Iako ovogodišnji rezultat nije dosegnuo rekorde staze, njegova vrijednost nimalo nije umanjena. Naime, na natjecanjima Backyard Ultra pobjednik ne trči protiv vremena ili rekorda, već protiv preostalih natjecatelja. Tomac je istrčao upravo onoliko krugova koliko je bilo potrebno za pobjedu, prilagođavajući ritam zahtjevnim vremenskim uvjetima i razvoju situacije na stazi. Posebno treba istaknuti i ostale predstavnice i predstavnike MORH-a i OSRH, koji su svojim nastupima znatno pridonijeli promidžbi OSRH na jednom od najzahtjevnijih ultramaratonskih natjecanja.

Skupnica Lucija Butković istrčala je 15 krugova, odnosno 101 kilometar; narednica Diana Sertić 13 krugova, odnosno 87 kilometara; narednica Lana Senić 12 krugova, od-

Pobjednik ovogodišnjeg izdanja je predstavnik MORH-a i OSRH nadnarednik Mario Tomac. Ostvario je još jedan vrhunski rezultat, istrčavši 26 krugova, odnosno 175 kilometara za ukupno 21 sat, 51 minutu i 46 sekundi

Apsolutni rekord staze i slovenski nacionalni rekord još uvijek drži Bojana Gostan s čak 37 istrčanih krugova. Hrvatski rekord na ovoj stazi pripada Renatu Dasoviću s 36 krugova

Utrkom je potvrđena i važna uloga sudionika iz MORH-a i OSRH u promicanju sporta, zdravog načina života i predstavljanja na zahtjevnim domaćim i međunarodnim sportskim natjecanjima

nosno 80 kilometara. Kapetan korvete Marijo Grgat i nadnarednik Ivan Cindori završili su po deset krugova, odnosno 68 kilometara; časnički namjesnik Zvonko Artić, državna službenica Željka Kaurić i kadet skupnik Filip Janić istrčali su po pet krugova, odnosno 39 kilometara.

Razvodnik Tihomir Klasan završio je četiri kruga, odnosno 27 kilometara. Bojnika Katarina Mandić uspješno je završila jedan krug, pretrčavši sedam kilometara. Za ovogodišnje izdanje utrke nije provedena posebna selekcija djelatnika Ministarstva obrane i pripadnika OSRH jer je organizator omogućio sudjelovanje do 20 pripadnika po povlaštenoj cijeni kotizacije. Interes ih je iskazalo 14, a na start je došlo 12.

Uspješnom održavanju natjecanja pridonijeli su brojni volonteri i članovi URT-a "Nexe Team" iz Našica, kao i prijatelji kluba koji su tijekom cijele utrke osiguravali nesmetano funkcioniranje svih segmenata organizacije. Na punktovima za okrepu, mjerenje vremena, medicinsku pomoć i suđenje neprekidno se izmjenjivalo nekoliko desetaka ljudi koji su osigu-

ravali da svaki natjecatelj dobije potrebnu podršku. Tijekom noći organizator je osigurao veliki zajednički šator i rasvjetu na prostoru kampa na brani jezera Lapovac, stvarajući središnje mjesto okupljanja natjecatelja i njihovih timova podrške.

Volonteri su cijelu noć pripremali tople i hladne napitke, juhe i prilagođene obroke, dok su suci svakog punog sata neumoljivo označavali početak novog kruga, vodeći računa da nitko od natjecatelja ne zakasni u startnu zonu. Iako ovogodišnje izdanje nije donijelo nove rekorde staze, Lapovac i dalje ostaje mjesto nekih od najvećih postignuća hrvatske i regionalne ultramaratonske scene. Apsolutni rekord staze i slovenski nacionalni rekord još uvijek drži Bojana Gostan s čak 37 istrčanih krugova, dok hrvatski rekord staze pripada Renatu Dasoviću s 36 krugova.

Ovogodišnja utrka ponovno je potvrdila snažan međunarodni karakter, okupljajući natjecatelje iz osam zemalja. Strani ultramaratonci jako su se borili u prvih dvanaest sati, no kako je vrijeme odmicalo, prednost su postupno preuzimali domaći, bolje prilagođeni uvjetima i specifičnostima staze.

U završnici su dominirali hrvatski ultramaratonci, predvođeni predstavnicima OSRH, te jedna slovenska ultramaratonka. Šesto izdanje utrke Nexe Croatia Backyard Ultra još je jednom pokazalo kako se iz svakog istrčanog kilometra kriju upornost, disciplina i spremnost na pomicanje vlastitih granica. Ujedno je potvrđena i važna uloga sudionika iz MORH-a i OSRH u promicanju sporta, zdravog načina života i predstavljanja na zahtjevnim domaćim i međunarodnim sportskim natjecanjima.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Drugi testni B-21 Raider stigao je u zrakoplovnu bazu Edwards u Kaliforniji 11. rujna 2025.

Foto: U.S. DoW / Secretary of the Air Force Public Affairs / detalj fotografije

RAIDER MOGU LI ZAJEDNO?

Skoro uvođenje novih američkih strateških bombardera B-21 u operativnu uporabu povlači pitanje sudbine starijih platformi. Prvi na listi za umirovljenje bio je B-2, koji je iznimno sposoban, ali i jako skup za uporabu i održavanje. Zadnjih mjeseci čini se da se situacija ipak mijenja i da će *Duhovi* letjeti i nakon predviđene 2032. godine

U govorima i objavama na društvenim mrežama neposredno nakon što su američki piloti i avioni 22. lipnja 2025. bombardirali iranska nuklearna postrojenja, američki predsjednik Donald Trump bio je pun hvale za bombardere B-2 Spirit. Potom su mediji poput *Jerusalem Posta* i *CBS Newsa* objavili da je 13. listopada 2025., tijekom govora u izraelskom parlamentu, objavio da je Pentagon naručio 28 novih Spirit. Ta je vijest zbunila vojne analitičare jer u tijeku je nabava

bombardera šeste generacije B-21 Raider. Prema tome bi Američko ratno zrakoplovstvo (USAF) u isto vrijeme dobilo Raidere, koji su strateški bombarderi šeste generacije, te poboljšane Spirite, koji pripadaju petoj generaciji. SAD-u je sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća postalo jasno da avioni Boeing B-52 Stratofortress neće moći djelovati kao strateški bombarderi te da će sovjetska protuzračna obrana vrlo brzo postati prejaka čak i za Rockwellove

B-2 Spirit polijeće iz baze Andersen na otoku Guam 27. lipnja 2026.
Tijekom vježbe Valiant Shield 2026 jedan od tih aviona lansirao je
protubrodski projektil AGM-158C i potopio otpisani brod metu USS Juneau

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Joshua Hastings/ detalj fotografije

B-2 SPIRIT

bombardere B-1A pa je taj program prekinut. Doduše, ti će avioni, koji su došli tek do prototipova, postati polazište za buduće B-1B Lancere, čiji je program početkom osamdesetih pokrenuo predsjednik Ronald Reagan (1911. – 2004.), no otpočetak se znalo da je to tek privremena mjera. Da bi se ponovno postigla strateška prednost, američke snage trebale su napraviti tehnološki iskorak, odnosno razviti borbene avione s vrlo malim radarskim odrazom (*stealth*). Prvi takav bio je jurišnik F-117 Nighthawk, koji je službeno povučen iz operativne uporabe 2008., no godinama poslije pojavljivala su se izvješća da i dalje leti. Portal 19fortyfive objavio je u siječnju 2026. da ih USAF ima još 45, od kojih se koristi barem pet, i to za obuku, vježbe i testiranje novih tehnologija. Drugi *stealth* borbeni avion je bombarder Northrop Grumman B-2 Spirit, čiji je razvoj započeo 1979. u okviru programa Advanced Techno-

TEKST
Bernard Galić

logy Bomber. Prvotno je bila planirana flota od 132 aviona B-2, nakon raspada SSSR-a plan je smanjen na 75, a paprena cijena od čak 737 milijuna dolara po primjerku na kraju je dovela do dovršetka samo 21 platforme.

DOKUMENT BOMBER VECTOR

Iako je B-2A i dalje u sastavu američkih strateških snaga, mala vjerojatnost da će biti uporabljen kao strateški bombarder nagnala je USAF da ga osposobi i za taktičke udare konvencionalnim oružjima. Prvi je put borbeno uporabljen 1999. tijekom NATO-ova bombardiranja SR Jugoslavije, odnosno operacije Saveznička sila (Allied Force). Korišten je za udare na posebno dobro branjene ciljeve, prije svega one u Beogradu i oko njega u prvih osam tjedana napada. Iako je izveo manje od jedan posto svih zračnih udara, navodno je njim uništeno 33 posto ciljeva. Bombarderi su djelovali iz matične baze u Missouriju, a svaki let trajao je oko trideset sati. Najpoznatiji napad zbio se 7. svibnja 1999., no nije stradao cilj povezan s jugoslavenskom vojskom ili strateškim objektom, već kinesko veleposlanstvo u Beogradu. Napad je izvršen s pet vođenih bombi JDAM. NATO je objavio da je do toga došlo nenamjerno, zbog unosa pogrešnih koordinata cilja u GPS sustav navođenja u bombama. Sigurno je da je B-2 bio golem tehnološki iskorak. Ni danas, gotovo 37 godina od njegova prvog leta, još ne postoje

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U.S. Air Force

PZO raketni sustavi koji bi ga mogli otkriti i oboriti. Kako Rusija i Kina ubrzano razvijaju svoje PZO sustave, USAF je morao pokrenuti razvoj novog strateškog bombardera B-21 Raider. Razvija ga također tvrtka Northrop Grumman, a ulazak u operativnu uporabu je, prema internetskoj stranici USAF-a, planiran za sredinu ovog desetljeća. Danas se, gotovo kao sigurna, spominje 2027. Amerikanci ističu da je ono što čini B-21 borbenim avionom šeste generacije prije svega napredni *stealth*; umrežavanje s drugim sustavima i platformama koje je otporno na utjecaj protivnika; te suvremena, podacima vođena arhitektura zapovijedanja i nadzora. Zanimljivo je da se u prvom mandatu predsjednika Trumpa (20. siječnja 2017. do 20. siječnja 2021.) sudbina aviona B-2 činila vrlo nesigurnom. Dapače, USAF je u veljači 2018. donio dokument Bomber Vector (poznat i kao Bomber Roadmap), u kojem su navedeni srednjoročni i dugoročni planovi razvoja bombarderske komponente, a još je uvijek na snazi. Dokument donosi da USAF zbog ograničenja troškova mora otpisati bombardere B-1 i B-2 prije ulaska Raidera u punu operativnu uporabu. Rok za otpis je 2032. godina. S druge strane, više od 90 godina stari B-52

USAF-ovi zrakoplovni tehničari 29. ožujka 2026. pripremaju Spirit za polijetanje u misiju u okviru operacije Epic Fury

i dalje bi ostali u uporabi. Kako bi se to ostvarilo, planirana je ugradnja novih motora i borbenih elektroničkih sustava. To bi bilo dovoljno da ostanu operativni i sredinom ovog stoljeća. Prema starijim planovima B-1 trebao je ostati u operativnoj uporabi do 2040., a B-2 do 2058. godine. To znači da je razlog za rani otpis bio isključivo trošak. Prema tom dokumentu, trošak održavanja flote od dvadeset aviona B-2 iznimno je velik tako da je nastavak njihove operativne uporabe neracionalan.

NARUDŽBA NOVIH AVIONA?

Međutim, dokument Bomber Vector nastao je dok je ministar obrane bio James Mattis, umirovljeni general koji je nastavio politiku prethodnika Ashtona Cartera, zadnjeg ministra obrane iz drugog mandata Baracka Obame. Predsjednik Trump u svojem je drugom mandatu za ministra rata (novo ime ministarstva) postavio Petea Hegsetha. Novi ministar odmah je objavio promjene u najvišim zapovjednim krugovima oružanih snaga – broj generala s četiri zvjezdice treba se smanjiti za dvadeset, a ostalih generala za deset posto. Započeo je i obustavu projekata koji su ocijenjeni neuspješnim. Tako je među prvim (u lipnju 2025.) ukinut projekt borbenog oklopnog vozila (zapravo lakog tenka) M10 Booker. Nakon nekoliko mjeseci sličnu je sudbinu doživio i projekt nove fregate Constellation.

S druge strane, u svibnju 2025. najavljeno je znatno povećanje ulaganja u oružane snage – za 13 posto, odnosno na 1,01 bilijun (engl. *trillion*) dolara. Što se tiče tehnike, među prioritetima je razvoj višeslojnog raketnog sustava protuzračne obrane Golden Dome. Najavljeno je i jačanje ratne mornarice kako bi se osigurala prevlast na oceanima, s naglaskom na Pacifiku. Dovršetak razvoja strateškog bombardera šeste generacije B-21 Raider više nije bio upitan, a predsjednik Trump ponosno je predstavio i razvoj višenamjenskog borbenog

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Joshua Hastings

aviona šeste generacije F-47, koji će po nekim naznakama dobiti ime Phoenix. Ograničena bombardiranja Irana u međuvremenu su krajem veljače 2026. prerasla u rat, koji je danas u fazi izmjene mirovnih pregovora i sukoba. Administracija je u travnju 2026. od Kongresa za fiskalnu 2027. zatražila za obranu još više novca: 1,5 bilijun dolara. Taj je golemi iznos još neizvjestan i o njemu se u Kongresu učestalo raspravlja. Unatoč vijesti da je 13. listopada 2025. predsjednik Trump objavio pred Knesetom da je Pentagon naručio 28 novih B-2, bilo je jasno da takav postupak nije bio odobren. Naime, Sjedinjene Države uređena su demokracija, u kojoj za kupnju oružja postoji dobro utvrđena procedura. Pentagon šalje vrlo detaljan prijedlog proračuna Kongresu s navedenim troškovima za svaki pojedini program kupnje ili razvoja oružja i vojne opreme. Prijedlog Pentagona ide na razmatranje brojnim odborima Senata i Zastupničkog doma. Oni obično imaju velik broj amandmana, često kao odraz političkog interesa kongresnika (prije svega osiguranje radnih mjesta u izbornoj jedinici koja ih je izabrala). O proračunu i svim amandmanima moraju se na kraju usuglasiti Senat i Zastupnički dom te ih izglasati.

GODINE PREGOVORA

U vrijeme navodne Predsjednikove najave, Sjedinjene Države nisu imale potpuno izglasan proračun za proračunsku 2026. U takvim uvjetima Pentagon nije mogao naručiti ništa, pa ni dodatnih 28 aviona B-2. Vrijednost takvog ugovora bila bi više milijardi dolara pa bi pregovori Pentagona s Northrop Grummanom za ponovno pokretanje tako složenog borbenog sustava morali trajati godinama. To prije jer su Odjel za zrakoplovstvo Ministarstva rata i Northrop Grumman u veljači 2026. dogovorili ubrzanje godišnje serijske proizvodnje B-21 za 25 posto. Avioni se proizvode u pogonu United States Air Force Plant 42 u Palmdaleu u Kaliforniji, onom u kojem su se

Pripadnik USAF-a u kolovozu 2025. pregledava motor B-2 Spirita u zrakoplovnoj bazi Whiteman. Za pokretanje tog bombardera služe četiri turboventilatorska motora General Electric F118-GE-100

osamdesetih i devedesetih proizvodili B-2. Ugovor za maloserijsku proizvodnju B-21 potpisan je 23. siječnja 2024. Odmah se postavilo i veliko pitanje o tome gdje bi Northrop Grumman organizirao proizvodnju novih B-2 Spirita? Znatno veći problem bila bi organizacija mreže kooperanata, koji su danas isključivo usmjereni na početak isporuka za proizvodnju B-21. Gotovo je nemoguće da bi kooperanti pristali na nova skupa ulaganja kako bi se proizvelo samo 28 aviona B-2. Uostalom, u proizvodnji Spirita sudjelovalo je više od osam tisuća tvrtki. Mnoge od njih više ne postoje, a puno ih se preorijentiralo na druge proizvode.

Northrop Grumman isporučio je zadnji B-2 prije više od dva desetljeća. Svi strojevi i alati ili su prodani, ili prenamijenjeni, ili uništeni. Kalupa za izradu krila i trupa od kompozitnih materijala odavno više nema jer se nisu mogli uporabiti ni za što drugo. Njihova ponovna izrada stajala bi milijarde i trajala nekoliko godina. Da je predsjednik Trump, primjerice, najavio kupnju 280 novih aviona B-2, onda bi sve to još imalo smisla. Međutim, onda više ne bi imalo smisla okončanje razvoja i ubrzavanje proizvodnje B-21.

Northrop Grumman uvjerava američke porezne obveznike da će pojedinačna cijena B-21 Raidera biti oko 700 milijuna dolara. Bude li i za trećinu skuplji (oko milijardu), to će biti itekako jeftinije od cijene B-2, koja je iznosila više od dvije milijarde po primjerku (oko četiri milijarde u današnjoj vrijednosti). Trošak proizvodnje samo 28 komada bito bi znatno veći.

DVA UMJESTO ČETIRI MOTORA

B-21 neusporedivo je napredniji od B-2. To se podrazumijeva jer su u njega ugrađena tri desetljeća razvoja tehnologija. Službeni taktičko-tehnički podaci o Raideru nisu objavljeni. Pitanje je hoće li ikad i biti, ali vjeruje se da se na temelju dostupnih analiza iz otvorenih izvora dva aviona mogu dobro usporediti. Prije svega, Raider je znatno manji od Spirita. Raspon krila B-21 je prema analizi koju je *The War Zone* objavio u ožujku 2026. između 44 i 47 metara, makar se prije govorilo o samo 40 metara. No raspon

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

krila B-2 sigurno je dosta veći: 52,4 m. Duljina trupa je 16-17 (Raider) prema 21 metar (Spirit). Za borbeni avion kojem je najveća prednost mali radarski odraz veličina je itekako važna. Manji trup znači i znatno manju masu. Masa praznog B-21 je prema procjenama *Aviation Weeka* iz 2023. oko 37 700 kilograma, a masa B-2 gotovo je dvostruko veća: 72 575 kg. Manja masa znači i manje zahtjeve za potisak. Stoga je shvatljivo što B-21 pokreću samo dva ventilatorska mlazna motora Pratt & Whitney PW9000 (pojedinačnog potiska 120 kN). Razvijeni su na osnovi komercijalnog motora PW1000G kojem je, kako bi se prilagodio ugradnji u B-21, znatno modificiran kompresor.

B-2 pokreću četiri turboventilatorska motora General Electric F118-GE-100 potiska 77 kN. Budući da je taj motor ugrađivan samo u avione B-2 i U-2 (izvedenica F118-GE-101), jasno je da se više ne proizvodi. Novi B-2 teoretski bi mogao dobiti nove motore. Međutim, to bi zahtijevalo izmjenu projektne dokumentacije i ponovljena letna testiranja te stoga i dodatno povećanje troškova. Popis potencijalnih zamjena nije velik. Problem je u tome što je duljina motora F118-GE-100 samo 257 cm, a promjer 118 cm. General Electric u ponudi više nema sličan turboventilatorski motor. Nema ga niti Pratt & Whitney. Kako ga nema ni Rolls-Royce, pitanje je gdje bi se našla zamjena za F118-GE-100.

Jedna je od dvije velike prednosti B-2 u odnosu na B-21 korisna nosivost. S najvećom poletnom masom od 152 634 kg, stariji avion može ponijeti oružje mase do 18 000 kg. Barem tako tvrde Northrop Grumman i USAF. Međutim, činjenica je da B-2 može ponijeti dvije penetracijske bombe GBU-57 MOP (Massive Ordnance Penetrator). Ovisno o izvoru, masa GBU-57 je od 12 do 14 tona. U oba slučaja dvije bombe znatno premašuju službeno deklariranu nosivost Spirit. Poznato je da je tijekom napada na iranska nuklearna postrojenja u lipnju 2025. svaki od sedam Spirit upotrijebio dvije GBU-57. Toliko o pouzdanosti službenih podataka.

Najveća je procijenjena poletna masa B-21 Raidera 81 647 kg, a masa borbenog tereta 9100 kg. Budući da je poznato da će se GBU-57 nalaziti i u naoružanju B-21, podatak o korisnoj nosivosti očito nije točan. Ne bi bilo iznenađenje ni da je broj dvostruko veći. No izgledno je da će B-21 moći ponijeti tek jednu bombu GBU-57.

Druga je velika prednost B-2 u odnosu na B-21 borbeni polumjer djelovanja. Za B-2 iznosi 11 100 km, a za B-21 procijenjen je na 9000 km. To baš i nije presudno s obzirom na to da se može znatno povećati dopunom goriva u zraku. S današnjim letećim cisternama takva se dopuna ne može obaviti unutar protivnikova zračnog prostora. USAF ima program Next Generation Air-Refueling System, koji bi mogao rezultirati letećim cisternama sa smanjenim radarskim odrazom. Vrijedi spomenuti da je USAF tijekom razvoja Raidera već obavio dopunu goriva u zraku preko aviona KC-135R. To je dokumentirano na društvenim mrežama te potom na službenim stranicama USAF-a.

ŠTO BI BILO KAD BI BILO?

Kad bi Kongres ipak donio odluku o proizvodnji nove serije aviona B-2, kako bi ona izgledala? Taj novi avion, hipotetski nazvan B-2+, dobio bi tehnologije razvijene za B-21. To bi

Foto: US Air Force / Todd Schannuth

USAF je tijekom razvoja Raidera već obavio dopunu goriva u zraku preko aviona KC-135R. To je dokumentirano na društvenim mrežama, a onda i na službenim stranicama USAF-a

značilo jako puno izmjena izvornog projekta.

B-2 izvorno je projektiran za napade nuklearnim oružjem u dubini protivničkog teritorija. No kako se SSSR raspadao i raspao do 1991. godine, a Kina ekonomski, vojno i politički nije bila na sadašnjoj razini, zaključeno je kako takvih napada više neće biti. Naknadno je prenamijenjen za precizne udare vođenim bombama i projektilima zrak-zemlja po dobro branjenim ciljevima.

Spirit se u toj ulozi višestruko potvrdio jer mu vrlo mali radarski odraz omogućava prikrivene napade. Međutim, materijali za apsorpciju radarskog zračenja (Radar Absorbing Material – RAM) uporabljeni na B-2 imaju ozbiljan nedostatak – zahtijevaju stalno i vrlo skupo održavanje. Stoga je sigurno da bi B-2+ dobio nove RAM-ove razvijene za B-21 i to prije nekoliko godina. Stari su materijali obloga koja se postavlja na trup aviona. Vjeruje se

da su RAM-ovi na B-21 zapravo boje, koje su znatno otpornije na vremenske uvjete, a njihovo je održavanje jednostavno. Zbog smanjenja veličine i uporabe naprednijih RAM-ova, procjenjuje se da je Raiderov radarski odraz veličine objekta od 0,01 m². Radarski odraz B-2 je 0,1 m². Nije jasno bi li se i koliko smanjio s novim RAM-ovima.

Velika je prednost B-21 u odnosu na B-2 uporaba znatno naprednijih sustava za elektroničko djelovanje. Oni povećavaju otpornost na radare koji djeluju na kratkim i ultrakratkim valnim duljinama pa će Raideri moći djelovati na srednjim i velikim visinama. Ugradnja takvih sustava u hipotetski B-2+ moguća je teoretski, no zahtijevala bi izmjene projekta te opsežna testiranja. Dobra je strana B-2 što znatno veći trup pruža više nego dovoljno prostora za ugradnju avionike. Istodobno bi B-2+ s novim sustavima postao znatno otporniji na djelovanja PZO-a. Kako bi troškovi razvoja i proizvodnje B-21 ostali što niži, u njega se vjerojatno ugrađuju mnogi sustavi slični onima koje ima višenamjenski borbeni avion pete generacije F-35. On je već neko vrijeme u operativnoj uporabi te dokazan u borbama. Ipak, o njemu se ne zna puno, a i ako bi se saznalo, za B-21 će se u većini slučajeva razvijati nove izvedenice, koje će dobivati i drukčije oznake.

Među zanimljivim je Lightningovim sustavima AN/ASQ-242 CNI, koji ionako proizvodi Northrop Grumman i namijenjen je

prijenosu podataka, te BAE System-ov sustav za elektronička djelovanja AN/ASQ-239. Tu može biti i još jedan Northropov proizvod: pasivni elektrooptički sustav za otkrivanje prijetnji AN/AAQ-37 Distributed Aperture System (DAS).

ODUSTAJANJE OD VELIKE MODERNIZACIJE

Zanimljivo je da je USAF prije desetak godina planirao opsežnu modernizaciju B-2 Spirit ugradnjom napredne avionike. Međutim, od toga se odustalo zbog nedostatka novca, ali i spomenutih planova povlačenja tih bombardera iz operativne uporabe najkasnije 2032.

Jedan od sustava koji je već tad bio planiran za zamjenu je radar, koji i nije Spiritov najvažniji senzor – njegovo uključivanje otkriva previše toga. Opremljen je PESA radarom AN/APQ-181, koji je sredinom osamdesetih razvila nekadašnja tvrtka Hughes Aircraft Company. Zahvaljujući njemu B-2 može letjeti na ekstremno malim visinama, pa je više osmišljen za praćenje konfiguracije terena nego za otkrivanje ciljeva. Preuzevši Hughes, Raytheon (današnji RTX) razvio je AESA izvedenicu AN/APQ-181 koja emitira znatno manje elektromagnetskog zračenja. Northrop Grumman razvio je za avion F-35 sljedeće: AESA radar AN/APG-81.

Uzletno-sletna staza u bazi Ellsworth, u koju će stići prvi operativni Raideri, rekonstruirana je za djelovanje tih aviona

Foto: U.S. Air Force / Airman 1st Class Alec Carlberg

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Podaci o Raiderovu radaru stroga su tajna, i baš nitko nema neki pouzdan podatak, pa se o njemu može samo nagađati. U odnosu na AN/APG-81, Raiderov radar mogao bi imati dvije manje umjesto jedne antene. Trebao bi imati i povećane mogućnosti pasivnog djelovanja, prije svega otkrivanje radarskog zračenja. Jedna je od najnaprednijih odlika AN/APG-81 generiranje elektromagnetskog impulsa dovoljno snažnog da može onеспособiti antenu motrilačkog radara PZO sustava. Odlična sposobnost za bombarder namijenjen djelovanju u dubini protivničkog teritorija. Njezinim bi se aktiviranjem otkrila prisutnost bombardera. To, međutim, ne bi bilo bitno ako je on već zamijećen.

Za razliku od Spirita, primarno razvijanog za nuklearne udare, Raider je razvijan za napade klasičnim oružjem. Osigurana je, naravno, mogućnost nošenja nuklearnog oružja. Najvažnije Raiderovo nuklearno oružje trebao bi biti krstareći projektil s nuklearnim bojnim glavama AGM-181 LRSO (Long Range Stand Off Weapon). Razvija ga tvrtka RTX kao zamjenu za stariji AGM-86 ALCM. U listopadu 2025., a onda i u ožujku 2026., fotografiran je stari bombarder B-52 s dva testna projektila AGM-181 na nosaču pod desnim krilom. Razvoj LRSO-a trebao bi biti dovršen do ulaska prvih B-21 u operativnu uporabu, znači do 2027., no do pune operativnosti projektila još će morati proći nekoliko godina. Nije planirano LRSO-ima naoružati B-2 Spirit. Međutim, zasigurno bi ušli u asortiman naoružanja hipotetske inačice B-2+.

Što se tiče projektila zrak-zemlja, B-21 trebao bi rabiti AGM-158B JASSM-Extended Range (JASSM-ER). Njegov je domet, prema neslužbenim podacima, veći od 900 km (izvorni JASSM ima domet 370 km). Već se radi i na njegovu nasljedniku, JASSM-XR (Extreme Range), čiji bi se domet mogao približiti 2000 km. JASSM-XR je 2022. godine u Pentagonu dobio službenu oznaku AGM-158D, a u publikacijama Lockheed Martina nosi naziv AGM-158 XR. Krajem lipnja na vježbi Valiant Shield

Foto: US Air Force / Senior Airman Bryce Moore

Tri USAF-ova operativna bombardera: B-2 Spirit (u sredini), B-1 Lancer (lijevo) i B-52 Stratofortress (desno) na svečanom preletu iznad Washingtona 4. srpnja 2026. u povodu 250. rođendana Sjedinjenih Američkih Država

2026 bombardier B-2 Spirit lansirao je iznad Pacifika projektil AGM-158C LRASM (Long Range Anti-Ship Missile) na otpisani brod metu USS Juneau i potopio ga. LRASM je protubrodski inačica projektila JASSM-ER.

NEIZBJEŽAN ZAKLJUČAK

USAF trenutačno raspolaže dvama Raiderima, koje testira zajedno s Northrop Grummanom. Ako se uzme u obzir da će prvi operativni Raideri stići u svoju prvu bazu Ellsworth u Južnoj Dakoti sljedeće godine i da se proračun za njih povećava, očito je da 28 primjeraka B-2+ nikad neće biti proizvedeno. Prije svega zato jer na tržištu ne postoji adekvatan motor koji bi zamijenio F118-GE-100. Drugo, zato jer Northrop Grumman ne bi mogao organizirati kooperante koji bi bili spremni proizvesti komponente i sustave za samo 28 primjeraka. Onima koji bi pristali cijena proizvodnje bila bi astronomska. Sve komponente i sustavi morali bi ustoj nanovo proći sve faze testiranja. Northrop Grumman morao bi napraviti nove kalupe za izradu trupa u trenutku kad se priprema za početak serijske proizvodnje B-21. Trebalo bi angažirati stotine inženjera i tehničara, koji sad rade puno pametnije poslove. Prvi B-2+ poletio bi stoga za ne manje od deset godina. Usto, ni Pentagonu, ni USAF-u, a ni Northrop Grummanu ne bi se žurilo.

Cijena primjerka B-2+ računala bi se na kraju u milijardama dolara. Četiri, pet ili više. Kongres nikad ne bi prihvatio tako skup i besmislen projekt jer bi se za trošak proizvodnje 28 aviona B-2+ moglo napraviti najmanje 110 aviona B-21. Iako bi bilo zanimljivo pratiti kako na osnovi četrdeset

godina starog projekta nastaje potpuno novi, to se neće dogoditi. Nije sigurno je li vijest o novim Spiritima bila tek pogreška u komunikaciji ili su planovi stvarno postojali. Međutim, B-2 i dalje je zanimljiva tema. Iako je dokument Bomber Vector predvidio da će biti umirovljeni do 2032., to se vjerojatno neće dogoditi. Nakon lipnja 2025. još su jednom djelovali iznad Irana, i to početkom ožujka 2026. u operaciji Epic Fury. Američko središnje zapovjedništvo objavilo je da su koristili vođene bombe od 2000 funti (907 kg), tj. GBU-31, koje imaju dvije inačice. Sve se više spominje da otpis ipak neće biti tako brzo. USAF zasad raspolaže s 19 Spiritima, i bez obzira na skupo održavanje, to je još uvijek najsposobniji strateški bombardier na svijetu. Među stavkama proračuna koji Ministarstvo rata traži za 2027. navodi se i modernizacija bombardera B-52, B-1 i B-2. Usto, B-2 uključen je u neke modernizacije te vijesti o njima tu i tamo pristižu. One nisu onako radikalne kao u slučaju nove serijske proizvodnje odnosno fiktivnog aviona B-2+. Unutar USAF-a djeluje ured koji se bavi samo modernizacijom Spiritima, nazvan B-2 System Program Office (SPO). U reportaži objavljenj na USAF-ovim stranicama prije godinu dana navedeno je da je modernizacija usmjerena na dva područja: napredne komunikacije i sposobnosti preživljavanja. U svakom slučaju, SAD neće dopustiti da makar i privremeno ostane bez jedne od svojih strateških poluga – strateških bombardera dugog dometa. Ni konačan broj novih Raidera nije definiran. Zasad ih se spominje stotinu ili više, ali dok oni ne dođu, USAF će se i dalje oslanjati na dokazane platforme.

PODLISTAK

Foto: Open AI

POVIJEST SNAJPERA (XV. DIO)

AUSTRIJSKA SNAJPE

Scharfschützengewehr 69 (SSG 69) prva je serijski proizvedena snajperska puška koja je u potpunosti iskoristila prednosti kompozitnih materijala i tehnologije hladnog kovanja, čime je postavila standarde koje konkurencija neće dostići još desetljećima

Kad se raspravlja o prekretnicama u razvoju snajperskog oružja, 1969. godina zauzima posebno mjesto. Dok su svjetske sile još uvijek pješačke ili lovačke karabine s drvenim kundacima prilagođavale za potrebe preciznog gađanja, inženjeri iz austrijske tvrtke Steyr-Daimler-Puch odlučili su prekinuti tradiciju. Rezultat njihova rada, puška Scharfschützengewehr 69 (SSG 69), nije bila tek još jedno oružje u nizu: označila je kraj improviziranih rješenja i početak namjenskih taktičkih sustava visoke preciznosti.

Razvoj puške potaknut je strogim zahtjevom austrijske vojske (Österreichisches Bundesheer) za oružje koje bi zadržalo tzv. nulu i dosljednu preciznost u svim klimatskim uvjetima, od alpskih vrhova do vlažnih nizina. To je bila Ahilova peta tadašnjih pušaka s

TEKST
Ivan Galović

drvenim kundacima. Drvo je prirodni materijal koji upija vlagu, bubri u vlažnim uvjetima i suši se na vrućini, nepredvidivo mijenjajući točku pritiska na cijev i posljedično pomičući točku pogotka. Steyr je taj izazov svladao uporabom kundaka od ABS (akrilonitril-butadien-stiren) polimera ojačanog staklenim vlaknima, poznatog pod tržišnim nazivom Cylolac. Osim što je prkosila vremenskim nepogodama, zelena polimerna konstrukcija omogućavala je prilagodbu duljine kundaka s pomoću odstojnika – značajku koja je tad bila potpuna novost u svijetu vojnog naoružanja.

Iako je Cylolac u to vrijeme značio veliku novost, njegova uloga u apsorpciji povratnog trzaja ostala je nezasluženo u sjeni vizualnog identiteta puške. Za razliku od drva, taj kompozitni materijal posjeduje unutarnju gustoću koja učinkovitije prigušuje titraje, što strijelcu omogućuje brži povratak na cilj nakon opaljenja. Zanimljivo je da je šupljina unutar kundaka osmišljena da služi kao spremnik za pribor za čišćenje, čime je dodatno naglašena taktička samostalnost operatera na terenu. Prilagodljivi sustav odstojnika na stražnjem dijelu kundaka nije samo mijenjao duljinu već je omogućavao i idealno poravnanje oka s optičkom osi Kahles ciljnika. Time

Snajperska puška SSG 69 označila je kraj razdoblja improviziranih rješenja i početak namjenskih taktičkih sustava visoke preciznosti

RSKA PUŠKA SSG 69

je SSG 69 postala jedna od prvih pušaka koja se u potpunosti ergonomski prilagođavala strijelcu.

Najvažniji je element svake snajperske puške cijev. Ona na SSG 69 primjer je vrhunske metalurške obrade. Izrađena je postupkom hladnog kovanja na trnu, tehnologijom koju je Steyr doveo do savršenstva. Primjenom tog postupka čelični pripremljeni radijalno se kuju golemom silom oko trna koji nosi negativni profil žljebova. Rezultat je zbijanje kristalne rešetke čelika, što cijevi daje iznimnu tvrdoću i otpornost na trošenje. Vanjska površina cijevi zadržava prepoznatljivu spiralnu teksturu nastalu udarcima čekića, koja je namjerno ostavljena neobrađena kao vizualni potpis kvalitete i dokaz da struktura materijala nije narušena naknadnim tokarenjem.

Osim spomenute kvalitete izrade, tehnologija hladnog kovanja na trnu nije donijela samo preciznost već i nevjerovatnu trajnost cijevi, koja je postala Steyrov zaštitni znak. Dok klasične cijevi, zbog toplinskog i mehaničkog trošenja, gube na preciznosti nakon nekoliko tisuća ispaljenih metaka, cijevi SSG 69 često zadržavaju tvorničke parametre čak i nakon deset tisuća ciklusa. Odgovor je u mikroskopski glatkoj površini unutrašnjosti cijevi i zbijenoj molekularnoj strukturi čelika, koja je otpornija na visoke tlakove i temperature barutnih plinova. Upravo taj spiralni potpis na vanjskoj strani nije samo estetski detalj već strukturno ojačanje koje pomaže u odvođenju topline, sprečavajući titraje cijevi tijekom intenzivnog korištenja. Međutim, ono što SSG 69 čini inženjerski jedinstvenim rješenjem, ali i izazovom za održavanje, način je na koji je cijev spojena s kućištem. Za razliku od gotovo svih drugih pušaka,

na kojima se cijev uvrće s pomoću navoja, Steyr je primijenio metodu toplinskog stezanja. Kućište se zagrijava na visoku temperaturu kako bi se metal raširio, dok se cijev s produljenim vratom umeće u tako proširen otvor. Hlađenjem se kućište steže oko cijevi silom koja stvara spoj nevjerovatne čvrstoće i krutosti, praktički pretvarajući cijev i kućište u cjelovit blok. Iako to rješenje eliminira i najmanje pomake koji bi mogli narušiti preciznost, ono ujedno onemogućuje jednostavnu zamjenu cijevi. Kad se cijev istroši, ne može se zamijeniti u terenskoj oružarskoj radionici, već se cijeli sklop cijevi i kućišta mora zamijeniti ili poslati na tvorničku obnovu, što je jedinstvena značajka tog sustava.

OPTIKA I SPECIFIČAN SUSTAV MONTAŽE

Jedna je od ključnih prednosti sustava SSG 69 uklapanje optičkog ciljnika i način njegova pričvršćivanja na oružje. To je riješeno znatno svrhovitije nego na tadašnjim konkurentskim puškama. Umjesto uobičajenog bušenja rupa na kućištu za postavljanje postolja, gornji dio kućišta tvornički je izglodan u obliku uzdužnih šina (vodilica) tipa lastin rep duljine 16 mm. Na te se šine postavljaju namjenski Steyrovi prstenovi koji koriste sustav poluga za brzo otpuštanje (tzv. brzokidajuća montaža).

Zahvaljujući tom sustavu strijelac može, dođe li do kvara optičkog ciljnika, ukloniti taj ciljnik u nekoliko sekundi i nastaviti djelovanje koristeći pomoćne mehaničke ciljnike. Oni su osnovni dio opreme: prednji ciljnik (mušica) zaštićen je metalnim tunelom kako bi se spriječila oštećenja prouzročena

PODLISTAK

udarcima, a stražnji ciljnik izveden je kao tradicionalni otvoreni V urez na postolju pričvršćenom za cijev. Upravo je mogućnost brzog uklanjanja ciljnika otklonila potrebu za visokim tunelskim nosačima. To je inženjerima omogućilo iznimno nisku montažu optičkog sustava u odnosu na os cijevi, što osigurava bolji kontakt obraza s kundakom i manju siluetu strijelca.

Kao osnovni vojni optički ciljnik koji je isporučivan uz pušku korišten je Kahles ZF 69 (civilna oznaka Helia 652), fiksno povećanja 6 x 42. Iako se danas fiksno šesterostruko povećanje može činiti skromnim, u to je vrijeme značilo najbolju ravnotežu između vidnog polja i uvećanja za borbeno djelovanje do 800 metara. Ciljnik je bio opremljen visinskim bubnjem sa sustavom za prilagodbu padu zrna, tvornički podešenim prema balističkoj putanji osnovnog NATO-ova streljiva 7,62 x 51 mm (zrno mase 9,3 g). Strijelac je mogao brzo prilagoditi ciljnik udaljenosti mete jednostavnim okretanjem bubnja na oznaku željene udaljenosti (oznake od 100 do 800 metara), bez potrebe za preračunavanjem mehaničkih pomaka (klikova) ili kutnih minuta. Končanica je najčešće bila jednostavnog tipa (German #1 ili #4) sa zašiljenim vrhom, što je omogućavalo brzo zahvaćanje cilja. Novije inačice, posebice policijski modeli, često su bile opremljene naprednijim optičkim ciljnikom Kahles ZF 84 (10 x 42), koji je nudio bolju razlučivost na većim udaljenostima.

MEHANIZAM ZATVARAČA I OKIDANJE

Zatvarač puške naglasak je stavio na brzinu i niski profil. Umjesto uobičajenog Mauserova sustava s dvije velike zaporne bradavice na čelu zatvarača, SSG 69 koristi šest manjih bradavica smještenih na stražnjem dijelu tijela zatvara-

ča, raspoređenih u tri para. Takva je izvedba omogućila iznimno kratak kut otvaranja od samo 60 stupnjeva, za razliku od standardnih 90 stupnjeva. Taktička je prednost tog rješenja očita: omogućava strijelcu iznimno brzo repetiranje bez opasnosti da rukom udari u optički ciljnik, koji se stoga može postaviti niže uz os cijevi. Iako su neki kritičari isticali da stražnje bravljenje može dovesti do sabijanja tijela zatvarača pri visokim tlakovima, masivna izrada kućišta uspješno je poništila te teoretske nedostatke.

Sustav okidanja također nudi vrhunske značajke. Vojna inačica najčešće dolazi s dvostupanjskim okidačem tvornički podešenim za oštro i čisto otpuštanje, što je ključno za preciznost. Dostupna je i inačica s dvostrukim okidačem (tzv. ubrzivačem), na kojoj stražnji okidač služi za prednapinjanje udarnog mehanizma. Nakon toga, prednji okidač zahtijeva minimalnu silu za opaljenje, često manju od 100 grama. Sigurnosna kočnica, smještena na desnoj strani kućišta, izvedena je kao klizni mehanizam koji blokira udarnu iglu a ne samo okidač, pružajući visoku razinu sigurnosti pri nošenju napunjenog oružja.

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE SSG 69

Model	SSG 69 PI (vojna)	SSG 69 PII (policijska)	SSG 69 PIV (prigušena)
Vrsta oružja	repetirajuća snajperska puška	repetirajuća snajperska puška	repetirajuća snajperska puška
Zemlja podrijetla	Austrija	Austrija	Austrija
Glavni proizvođač	Steyr Mannlicher	Steyr Mannlicher	Steyr Mannlicher
Godina uvođenja	1969.	oko 1980.	oko 1990.
Kalibar	7,62 x 51 mm NATO (.308 Win)	7,62 x 51 mm NATO	7,62 x 51 mm NATO (podzvučni)
Princip rada	ručno repetiranje	ručno repetiranje	ručno repetiranje
Zatvarač	okretno-čepni (6 bradavica)	okretno-čepni (6 bradavica)	okretno-čepni (6 bradavica)
Duljina cijevi (mm)	650	650 (teška cijev)	409
Ukupna duljina (mm)	1140	1190	1003 (s prigušivačem)
Masa praznog oružja (kg)	4,0	4,2	3,8
Korak uvijanja	1 : 12" (304,8 mm)	1 : 12" (304,8 mm)	1 : 10" (254 mm)
Spremnik	rotacijski, 5 metaka (Makrolon)	rotacijski, 5 metaka	rotacijski, 5 metaka
Standardna optika	Kahles ZF 69 6 x 42	Kahles ZF 84 10 x 42 / Hensoldt	ovisno o namjeni
Učinkoviti domet (m)	800	800	~ 400 – 600
Kundak (polimerni)	zeleni (Cycolac)	crni	crni

INOVATIVNI OKRETNI SPREMNIK

Prepoznatljiva je značajka sustava SSG 69 spremnik streljiva. Dok su konkurenti koristili ugrađene spremnike koji se pune odozgo ili klasične metalne kutije, Steyr je razvio odvojivi okretni spremnik kapaciteta pet metaka. Izrađen od polimera Makrolona, radi na načelu okretnog vretena koje svaki metak drži u zasebnom ležištu. Time se sprečava udaranje vrhova zrna u prednju stijenku spremnika zbog trzaja, što je čest uzrok izobličenja mekih olovniha vrhova lovačkog streljiva i posljedičnog pada preciznosti.

Stražnja stijenka spremnika izrađena je od prozirnog polimera, što omogućuje brzu provjeru stanja streljiva nakon vađenja spremnika. Budući da se u potpunosti stapa s obrisom kundaka, spremnik ne narušava liniju oružja, olakšavajući nošenje i gađanje iz ležećeg stava. Ipak, dugogodišnja uporaba otkrila je da je upravo spremnik najosjetljiviji dio sustava. S vremenom polimer postaje krhak i sklon pucanju, posebno na uvodnicima koji trpe pritisak opruge. Kao zamjena bio je dostupan i veći, kutijasti spremnik od deset metaka, no kako strši izvan obrisa puške – čime narušava lakoću rukovanja i povećava rizik od oštećenja – nije ušao u širu uporabu.

STRELJIVO I BALISTIKA

Standardna vojna inačica SSG 69 izvedena je u kalibru 7,62 x 51 mm NATO (.308 Winchester). Unutarnji profil cijevi uključuje četiri žlijeba s korakom užljebljenja od 1 : 12 inča (jedan puni okret na 304,8 mm duljine). Taj podatak ključan je za razumijevanje balističkih značajki puške. Korak od 1 : 12 bio je standard tog vremena i prilagođen je za stabilizaciju lakših zrna, ponajprije standardnog NATO-ova zrna od 9,3 g (147 greina) do otprilike 10,9 g (168 greina).

Pri uporabi takvog streljiva puška postiže vrhunsku preciznost, često bolju od jedne kutne minute (MOA), dok u rukama vrsnog strijelca ona iznosi i do pola kutne minute. Međutim, taj korak užljebljenja može biti ograničavajući čimbenik pri korištenju suvremenih teških snajperskih zrna (poput 175 greina

Foto: Staffotografen Directie Voorlichting Ministerie van Defensie / <https://beeldbank.nimh.nl/> / wikimedia. commons

Precizna puška Steyr SSG-69 u uporabi nizozemskih mornarskih postrojbi

ili težih), koja zahtijevaju brži korak užljebljenja (npr. 1 : 10) za odgovarajuću stabilizaciju na većim udaljenostima. Iznimka je namjenska inačica SSG 69 PIV, namijenjena prigušenom djelovanju, koja ima skraćenu cijev s bržim korakom užljebljenja od 1 : 10 inča upravo kako bi mogla stabilizirati teška podzvučna zrna koja lete manjim brzinama.

LOGISTIČKE ZNAČAJKE I NASLJEĐE

Zanimljivost koja često promiče stručnjacima jest činjenica da je SSG 69 među prvim snajperskim sustavima koji su isporučivani kao cjeloviti tvornički upucani paketi. Svaka je puška dolazila sa svojom ispitnom metom, koja je jamčila grupiranje pogodaka unutar propisanih zahtjeva, što je otklonilo potrebu za naknadnim zahvatima vojnih oružara. Mogućnost izravne uporabe oružja bez potrebe za naknadnim zahvatima bilo je od presudne važnosti tijekom Domovinskog rata. U trenucima kad su sredstva za testiranje i precizno podešavanje bila ograničena, pouzdanost tvornički upucanog sustava jamčila je visoku učinkovitost odmah po izlasku na teren. Iako suvremeni sustavi nude više *Picatinny* šina i podesivih dijelova, SSG 69 neponovljivo je oružje. Zbog jednostavnosti uporabe te mase od svega četiri kilograma i danas prkosu suvremenim razvojnim smjerovima teških i glomaznih snajperskih sustava. Steyr SSG 69 nije samo oružje. Potvrda je da polimeri i hladno kovani čelik mogu nadmašiti stoljetnu tradiciju drva i strojne obrade. Iako je 2015. proizvodnja službeno okončana, ustupivši mjesto suvremenijim modelima poput SSG 04 i 08, izvorna *šezdeset devetka* i dalje se koristi u mnogim vojskama i redarstvenim snagama diljem svijeta.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25. – u daljnjem tekstu Zakon) i Plana prijma osoblja za 2026. godinu u Hrvatsku vojsku, s Planom promjena kategorija vojnog osoblja KLASA: 022-03/26-42/03, URBROJ: 50301-29/37-26-3 od 18. ožujka 2026., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

za prijam vojnika/mornara u djelatnu vojnu službu

U ugovornu vojničku službu u trajanju od **dvije** godine **prima se 300 kandidata** za vojnika/mornara s početkom službe **1. rujna 2026.**

Prijam ugovornih vojnika provest će se u skladu s iskazanim potrebama prema mjestu službe kako slijedi:

MJESTO SLUŽBE VOJNIKA/MORNARA
Benkovac
Bjelovar
Đakovo
Gašinci
Gospić
Karlovac
Lučko
Knin
Našice
Petrinja
Ploče
Pula
Sinj
Slunj
Split
Varaždin
Velika Gorica
Zagreb
Zemunik Donji

Kandidati mogu biti raspoređeni i u ostala mjesta službe ako imaju civilna znanja koja su u skladu sa zahtjevima radnog mjesta i potrebama službe u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Probni rad ugovornih vojnika / mornara traje šest mjeseci.

Na javni natječaj (u daljnjem tekstu: natječaj) mogu se javiti osobe oba spola. Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski rod.

Kandidati za vojnike/mornare moraju ispunjavati uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske, koji su propisani člancima 34. i 35. Zakona.

Posebni uvjeti za prijam vojnika/mornara propisani člankom 36. Zakona su sljedeći:

- najmanje završeno srednjoškolsko obrazovanje ili osnovnoškolsko obrazovanje uz uvjet da do isteka prvog ugovora o vojničkoj službi uz potporu Ministarstva obrane završi srednjoškolsko obrazovanje
- najviše navršених **30** godina života **do kraja 2026.** godine
- uspješno završen program dragovoljnog vojnog osposobljavanja ili temeljnog vojnog osposobljavanja.

U vojničku službu mogu biti primljeni i vojnici/mornari kojima je služba prestala na osobni zahtjev uz častan otpust bez prava na mirovinu ako nisu stariji od 40 godina i koji uz prethodno navedene uvjete moraju ispunjavati i uvjete propisane člankom 34.b Zakona i uvjete propisane točkom 3. Odluke o uvjetima i postupku sklapanja ugovora o vojničkoj službi na neodređeno vrijeme (Narodne novine, br. 91/18.).

Uz prijavu na natječaj kandidati su dužni priložiti:

- dokaz o hrvatskom državljanstvu (presliku važeće osobne iskaznice, putovnice ili domovnice)
- rodni list
- svjedodžbu / diplomu o završenom obrazovanju
- dokaz da se protiv njih ne vodi kazneni postupak (ne stariji od šest mjeseci).

U prijavi na natječaj potrebno je navesti osobno ime i prezime, adresu stanovanja, e-pošte te po mogućnosti broj mobitela. Kandidati se na natječaj mogu prijaviti i putem e-prijavnice: <https://www.morh.hr/upitnik-za-prijam-u-dvs/> Kandidati koji ne podnesu pravodobnu i urednu prijavu ili ne ispunjavaju uvjete natječaja neće biti smatrani kandidatima prijavljenim na natječaj.

Prije prijma u službu u Oružane snage Republike Hrvatske kandidati će proći odabirni postupak tijekom kojeg će oni koji nisu ispunili uvjete biti isključeni iz postupka na temelju službenih podataka iz vojne evidencije, rezultata psihologijskih ispitivanja i zdravstvenih pregleda te drugih provjera prema propisima za prijam u djelatnu vojnu službu.

Kandidati koji su uspješno završili program **dragovoljnog vojnog osposobljavanja** prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja podnose Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb ili područnom odjelu za poslove obrane prema mjestu prebivališta, **najkasnije osam dana od dana objave** natječaja u Narodnim novinama.

Kandidati koji su uspješno završili program **temelnog vojnog osposobljavanja** prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja podnose Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb ili područnom odjelu za poslove obrane prema mjestu prebivališta, nakon objave natječaja u Narodnim novinama, **najkasnije do 24. srpnja 2026.**

Informacije u vezi s natječajem mogu se dobiti na internetskoj stranici Ministarstva obrane (www.morh.hr), na tel. 01/3784-813 i 01/3784-814 te u područnim odjelima za poslove obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Sedmi Javni poziv za dodjelu nagrada za kratku priču o Domovinskom ratu Ministarstva hrvatskih branitelja za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj i treći za učenike iz Bosne i Hercegovine koji se školuju po nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku bio je otvoren od 13. veljače do 14. ožujka 2025. godine. Pristiglo je bilo 150 priča: 125 iz Hrvatske i 25 iz BiH. U ovom broju donosimo drugu od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od pet ravnopravnih trećih nagrada

KRIŽ KOJI PAMTI

– Sretan ti rodendan, sine! Izvoli, ovo mi je dala tvoja prabaka kad sam bio tvojih godina. – Otac gotovo briznu u plač dok mu je pružao malen, ali težak lančić. Na njemu je bio križ, s jedne strane svjetlucaio je lik Isusa, a s druge sveti Bono. – Molim te, čuvaj ga i nosi s ponosom. – Hvala, tata, čuvat ću ga, obećajem. Stvarno mi se sviđa. No nikad mi nisi pričao o prabaki... Kakva je bila? Otac je na trenutak zašutio. Pogled mu je pobjegao negdje daleko, kroz prozor, kao da gleda nešto što više ne postoji. Prstima je nesvjesno prešao preko lančića. – Moja baka... Ma, bila je ono što svaki unuk može poželjeti. Uvijek vedra i nasmijana. Kad bih god došao kod nje na ručak, stol bi bio pun svega. Nikada nije dopuštala da ostanem gladan. Kud ja, tu i ona, trčala je za mnom po kući... Eh, što bih dao da je mogu vidjeti barem još jednom. Pokazati što je njezin unuk postigao u životu. Jedina je oduvijek vjerovala u mene. Nažalost, naša priča prebrzo se završila... Otac duboko uzdahne, a glas mu postane težak.

Danijel Šimičić,
učenik
4. razreda
Gimnazije
Sisak

– Bilo je to '91, ovdje, u našoj obiteljskoj kući u Borovu Selu. Sirene su zavijale svakodnevno. Granate su odzvanjale i parale uši, a tenkovi su gulili ceste. Jedne večeri ostali smo sami, baka i ja. Otac je bio na bojištu, a majka nam je otišla po kruh na tržnicu. Začulo se kucanje. Samo smo se pogledali i pretrnuli. Znali smo da majka nije mogla biti – tek je otišla. Baka je brzo skinula lančić sa svoga vrata i stisnula ga meni u šaku, pa rekla: – Mili, idi u svoju sobu, sakrij se u ormar i ne izlazi dok ne bude sigurno. Zagrlio sam je i poslušao. Sakrio sam se među kapute i zatvorio oči. Srce mi je tuklo kao bubanj, a dlanovi su se oznojili dok sam stezao križić. Vrata kuće su se otvorila i začuo se dubok glas. Krv mi se sledila. – Gdje su svi?! Baka je nešto odgovorila, ali ubrzo je vrisnula. Naglo sam otvorio oči, ali nisam vidio ništa osim tame ormara. Srce mi se steglo. Čuo sam kako je netko povlači i tada dvije riječi: Beli Manastir. Kao dijete, nisam znao što to znači. Ali znao sam da nešto nije u redu. Ubrzo su se teški koraci počeli uspinjati stubama. Nisu bili mamini, a bome ni bakini...

Fotoarhiva HVG-a

Izbezumljen, znao sam da moram brzo djelovati, inače me čeka sigurna smrt. Vrata ormara su se lagano pomakla – netko je već bio tu – viknuo je jedan vojnik drugome. U tom trenu primijetio sam otvoren prozor. Nisam razmišljao. Skočio sam. Dočekao sam se u polje kukuruza. Stabljike su me izgrebale, ali bol nije bila važna. Znao sam samo da moram trčati. Čuo sam pucnjeve. Srce mi je udaralo u grlu, vjerojatno su me opazili. Kako sam prolazio kroz ulice sela, sve je mirisalo na dim i spaljeno drvo. U daljini se začuo prodoran prasak – granata iz aviona je pogodila neku kuću, potom i most. Plamen se vrlo brzo širio po krovovima, a vriskovi su odjeknuli kroz noć. Stegnuo sam križić i požurio dalje, ne okrećući se. I onda – prizor koji nikad neću zaboraviti.

Na cesti su ležala tijela. Neka nepomična, neka u grčevima. Krv se slijevala niz asfalt i nestajala u blatnim baricama. Među njima – žena s djetetom u naručju. Oči su joj bile otvorene, ali prazne. Dijete... kao da je još pokušavalo nešto reći. Odmah su mi kroz glavu prošle misli o mojoj majci... Počeo sam drhtati, ali suze nisu dolazile. Samo ledeni osjećaj u grudima, osjećaj bespomoćnosti i straha.

Nekako sam stigao do napuštene kuće. Prozori su

bili razbijeni, vrata odškrinuta. Unutra je smrdjelo po vlazi i starini. Tiho sam se ušuljao, stežući križić. Popeo sam se na tavan, gdje je bilo nešto svjetla od ulične rasvjete koje je prolazilo kroz rupe među ciglama. Pronašao sam staru deku i ogrnuo se njome. I tada sam ga ugledao. Gledao je i on mene, sjajnim, okruglim očima.

U kutu sobe ležao je mršavi njemački ovčar. Gledao me oprezno, uši su mu bile spuštene.

– Hej... – prošaptao sam, pružajući ruku.

Pas se nije pomaknuo. Samo me promatrao. Vidio sam da je mršav i iscrpljen – kao i ja.

Iz špajze sam donio komadić kruha i ponudio mu. Neko vrijeme nije ništa napravio, a onda je lagano prišao i uzeo ga iz moje ruke. Ime mu je bilo Rex, jedva sam uspio iščitati sa već izgrebane i prašnjave ogrlice.

Te noći, po prvi put otkako sam pobjegao, nisam bio sam.

Ulica ispred kuće bila je pusta. Sve dok se u daljini nije začulo marširanje.

Srpska četa.

Pognuo sam se, držeći dah. Pucnjevi. Krikovi u daljini. Vidio sam kako su otimali žene, jednu po jednu... Bog zna kakve su grozote jadne proživjele.

Suze su mi se slijevale niz lice. Gdje su mi roditelji? Gdje je baka? Hoće li me itko pronaći?

Sljedećeg jutra, uz psa koji mi više nije silazio s boka, krenuo sam dalje, vrlo oprezno. Ulica je bila tiha, ali napetost se osjećala u zraku. Iza sebe sam začuo nekakav zvuk motora, a kad sam se okrenuo, imao sam što i vidjeti. Srpski džip ulazio je u nečije dvorište. Klali su stoku, svinje i kokoši... Strašno samo za čuti, kamoli vidjeti. Rex i ja bili smo skriveni u grmlju, pa nastavili bježati čim su ušli u kuću. Lutali smo neko vrijeme... I odjednom, kao grom iz vedra neba – spas.

Džip sa šahovnicom.

– Mali, što radiš ovdje sam?! – povikao je vojnik.

Suze su mi ponovno krenule. Riječi nisu dolazile.

– Smiri se, sada si siguran.

Dali su mi vode i hrane. Jeo sam kao da nisam jeo danima. Nekoliko dana kasnije, pronašli su moju majku. Ostala je u šoku kad je vidjela da sam živ, i oboje smo briznuli u plač. Baku nismo nikad pronašli.

Otac uzdahne.

– Svaki trenutak proveden u strahu činio se kao vječnost. Kao da toj boli i patnji nije bilo kraja.

Pogleda sina u oči.

– Zato ti simbolično dajem ovaj lančić. Puniš jednako godina koliko sam ja imao tada. Da znaš kroz što smo prošli. Da nikad ne zaboraviš.

Sin stisne križ u šaci, osjećajući njegovu hladnoću i težinu... Zagrli oca.

Dugo su tako stajali.

I taj trenutak – trenutak sjećanja na dom – činio se kao vječnost.

DOMOVINSKI RAT

TEKST I FOTO
Tomislav Vidaković

MURAL KOJI ČUVA USPOMENU

U vojarni "7. gardijske brigade Puma" u Varaždinu 9. srpnja dovršen je impresivan mural posvećen poginulim, nestalom i umrlim pripadnicima jedne od najproslavljenijih postrojbi Hrvatske vojske. Riječ je o projektu Izrada murala u vojarni 7. gardijske brigade Puma, koji provodi Udruga veterana 7. gardijska brigada "PUMA" u suradnji s Ministarstvom hrvatskih branitelja i Ministarstvom obrane Republike Hrvatske s ciljem trajnog čuvanja uspomene na ratni put Brigade i odavanja počasti njezinim pripadnicima

Monumentalno umjetničko djelo, smješteno na pročelju jednog od objekata unutar vojarne, dimenzijama i simbolikom odmah privlači pozornost. Visine čak 15 i širine sedam metara, najveći je mural koji su veterani 7. gardijske brigade dosad izradili u sklopu projekta obilježavanja ratnog puta Puma diljem Hrvatske.

Njegov je autor zagrebački muralist Krno Tuden, poznatiji pod umjetničkim imenom Thorn, dugogodišnji suradnik Udruge veterana 7. gardijska brigada "PUMA". Na sredini murala brojna su obilježja povezana s Brigadom i Domovinskim ratom – krunica je simbol vjere i nade, a mnogim je hrvatskim braniteljima bila oslonac tijekom ratnih godina; grb i zastava Republike Hrvatske; hrvatski pleter; poznati slogan Brigade Semper primus, odnosno Uvijek prvi; prepoznatljiva beretka, koja je tijekom Domovinskog rata postala jedan od zaštitnih znakova pripadnika legendarnih Puma.

Iako svaki od tih elemenata nosi snažnu simboliku, cjelokupna poruka murala usmjerena je prema onima koji više nisu među svojim suborcima. Mural je posvećen svim poginulim, nestalom i umrlim pripadnicima Brigade, kao trajan podsjetnik na njihovu žrtvu i doprinos stvaranju samostalne i neovisne Republike Hrvatske. Posebnu težinu cijelom projektu daje činjenica da su veterani upravo varaždinsku vojarnu odabrali kao mjesto na

kojem će nastati njihov dosad najveći mural. Razlog za to nije samo povijesna važnost vojarne u stvaranju Hrvatske vojske nego i snažna emocionalna povezanost pripadnika ratne 7. gbr s današnjom bojnou Pume, koja nastavlja tradiciju i baštini nasljeđe slavne gardijske postrojbe.

NERASKIDIVA VEZA

Za mnoge veterane upravo je ta vojarna mjesto na kojem su započeli njihovi prvi vojnički koraci, mjesto s kojeg su odlazili na brojna bojišta i na koje su se vraćali nakon izvršenih zadaća. Zato vojarnu u Varaždinu ne doživljavaju tek kao vojni objekt nego kao svoj drugi dom. Upravo je zbog te povezanosti donesena odluka da se najveći i najupečatljiviji mural posvećen Brigadi izradi upravo ondje, u srcu postrojbe čije ime i tradiciju danas s ponosom nastavlja bojna Pume u sastavu Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

Veza između veterana te današnjih pripadnika bojne Pume godinama se njeguje kroz zajedničke aktivnosti, obilježavanja obljetnica, sportska natjecanja i brojne projekte kojima se čuva identitet Brigade i prenose njezine vrijednosti na nove generacije hrvatskih vojnika. Mural tako nije samo podsjetnik na prošlost nego i simbol kontinuiteta, zajedništva i pripadnosti koji povezuju

ratne veterane i današnje pripadnike Hrvatske vojske. Robert Puja, predsjednik Udruge veterana 7. gardijske brigade "PUMA", istaknuo je: "Ideja o izradi murala javila se prije pet ili šest godina. Moram zahvaliti Ministarstvu hrvatskih branitelja na financiranju, ali i Ministarstvu obrane te svim ljudima iz Bojne koji su nam pomogli." Veterani i umjetnik na muralu su radili puna četiri dana. Radovi su započeli u ponedjeljak 6. srpnja oko 14 sati, a završeni su u četvrtak 9. srpnja. "Mi smo ovdje zadnja tri dana intenzivno radili. Bilo je naporno, ali vrlo brzo smo ga napravili. Trebalo je otprilike 25 sati rada da mural bude završen. Moram priznati da sam ponosan i zbog toga što je toliko uočljiv. Vidi se čak i s ceste", istaknuo je Puja. Dodao je kako završetak varaždinskog murala ne znači kraj projekta, nego tek novu etapu u njegovu razvoju: "Ovo sigurno nije kraj. Sljedeći je projekt mural u samom gradu Varaždinu. Tražimo odgovarajuću lokaciju, a sljedeće godine sigurno ćemo raditi nove murale u Zagrebu, okolici Varaždina, po Županiji, ali i u ostalim dijelovima Hrvatske." Posebno je zahvalio autoru murala Kruni Tuđenu, koji je tijekom godina postao sastavni dio velike obitelji Puma. "Kruno je s nama od prvog dana i od srca mu zahvaljujem. Uz njega smo puno toga naučili, ali moram priznati da je i on ponešto naučio od nas. Kad smo prije pet godina započeli ovu priču, odmah smo kliknuli. Ovo nam je već petnaesti mural u nizu i definitivno najveći koji smo napravili", rekao je Puja.

NAJVEĆI MURAL ZA PUME

Autor murala Kruno Tuđen Thorn prisjetio se početaka suradnje s veteranima 7. gardijske brigade. "S Pumama sam počeo surađivati prije četiri ili pet godina. Igrom slučaja upoznali smo se preko zajedničkog prijatelja. Pitali su me jesam li zainteresiran crtati murale za njihove udruge, a ja sam bez razmišljanja pristao", rekao je Tuđen. Prvotna ideja bila je ambiciozna – izraditi mural u svakom mjestu iz kojeg je dolazio neki od pripadnika Brigade te

na područjima na kojima je Brigada djelovala tijekom Domovinskog rata.

"U početku smo mislili da ćemo sve završiti u godinu dana. Međutim, evo već je prošla peta godina, a mi još nismo gotovi. Samo nastavljamo dalje. Crtamo sve bolje, sve veće i sve ljepše, na obostrano zadovoljstvo", istaknuo je autor murala. Dodao je kako je upravo varaždinski mural dosad najveći i tehnički najzahtjevniji projekt na kojem su zajedno radili: "Dimenzije su sedam metara širine i petnaest visine, a trebalo nam je četiri dana, odnosno oko 25 sati efektivnog rada da ga dovršimo."

Na svečanom završetku radova bio je i zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade brigadni general Željko Marinov. Iako nije bio planirao davati izjave, susret sa starim suborcima i emocije koje je izazvao završeni mural bili su jači. Vidno dirnut prizorom veterana koji su ponovno zajedno radili u svojoj vojarni i stvarali trajni spomen na ratni put Brigade, general Marinov nije mogao odoljeti da ih ne pozdravi i ne zahvali im na svemu što su učinili – ne samo kroz projekt izrade murala nego i kroz nemjerljiv doprinos koji su dali tijekom Domovinskog rata. "Možete biti ponosni što ste svojim radom zaokružili početak Domovinskog rata. Vaši temelji vezani su uz ovu vojarnu. Svi znamo kolika je važnost naoružanja koje smo iz nje dobili. Odavde ste krenuli, ovo su vaši temelji jer su vaši prvi koraci u Domovinskom ratu napravljeni upravo iz ove vojarnice", poručio je. Istaknuo je kako je upravo Domovinski rat temelj suvremene hrvatske države te da mural simbolično prenosi cijelu povijest jedne postrojbe. "Ova država stvorena je na temeljima Domovinskog rata. Naša državotvornost temelji se na Domovinskom ratu. Ovaj mural govori sve ono kroz što ste vi prošli tijekom povijesti 7. gardijske brigade. Jedna slika postala je vaša monografija. Nije u detalje, ali u njoj je sadržano ono najvažnije", rekao je general.

Upravo u tim riječima možda se najbolje sažima značenje varaždinskog murala. On nije samo umjetničko djelo niti tek još jedan projekt očuvanja vojne baštine. Trajan je simbol zajedništva generacija Puma, poveznica između onih koji su stvarali hrvatsku državu i onih koji danas nastavljaju čuvati njezinu sigurnost, ali i podsjetnik da vrijednosti zbog kojih je nastala 7. gardijska brigada i dalje žive unutar vojarnice koju njezini veterani i danas s pravom nazivaju svojim domom.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Ka dite čula san, još se sićan ka i sad riči dide mog (...) I tako dođe dan da mi čovik dobro znan 'oće uzet' nju. Al' mi je ne damo, jer ona je dio nas i ostat ćemo tu

ZEMLJA DIDE MOG

Ponekad je nekoliko stihova dovoljno da prenesu svu snagu i sve one osjećaje koje čovjek nosi u sebi. Stihovi imaju moć, energiju, emociju i odjekuju toliko snažno da žive generacijama.

Vrijeme Domovinskog rata i agresije na Hrvatsku inspiriralo je mnoge glazbenike, koji su emociju prenosili tekstem i notama. Glasovi popularnih hrvatskih pjevača dolazili su do srca brojnih slušatelja: branitelja, ratnika te svih onih koji su osjećali bol i patnju. Vinko Barčot stvorio je za Meri Cetinić jednu od najljepših pjesama, koja i danas ima kultni status.

RAZGOVARAO
Ivan Šurbek

Ta legendarna hrvatska pjevačica podijelila je u razgovoru za *Hrvatski vojnik* svoja sjećanja.

Poznato je da vam je pjesmu *Zemlja dide mog* proslijedio Zdenko Runjić nakon što ju je Vinko Barčot odsvirao Oliveru. Sjećate li se trenutka kad ste prvi put čuli tu melodiju na kaseti ili u demoverziji? Jeste li odmah, u tom prvom

Zdenko Runjić me je pozvao da poslušam skladbu. Uzela sam note, došla doma, sjela za klavir i otpjevala je iz prve, kao da sam je vježbala danima. Legla mi je istog trena i znala sam da je to pjesma za mene. Bila mi je lijepa i uzbudljiva, ali nisam znala da će postati toliko poznata

Foto: privatna arhiva Meri Cetinić

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat imale su važnu i višeslojnu ulogu u hrvatskom društvu. One nisu bile samo glazba nego snažno sredstvo otpora, identiteta i zajedništva. Neke su od njihovih glavnih uloga bile:

Jačanje nacionalnog identiteta i zajedništva

U ratnim okolnostima pjesme su pomagale ljudima da se osjećaju povezano – bez obzira na to jesu li bili na bojištu, u izbjeglištvu ili kod kuće. One su učvršćivale osjećaj pripadnosti narodu i državi koja se stvarala.

Psihološka potpora i moral

Za branitelje i civile glazba je bila oblik ohrabrenja i nade. Pjesme su dizale moral, davale snagu u teškim trenucima i pomagale ljudima da izdrže strah, gubitke i neizvjesnost.

Izraz otpora i domoljublja

Mnoge pjesme jasno su izražavale otpor agresiji i odlučnost u obrani domovine. Glazba je bila nenasilan, ali vrlo snažan način slanja poruke – i unutar zemlje, i prema svijetu.

Čuvanje kolektivnog sjećanja

Te su pjesme danas dio povijesne memorije. One prenose emocije i iskustva rata budućim generacijama, često snažnije nego suhoparni povijesni podaci.

Medijska i simbolička uloga

Emitirane na radiju, televiziji i na koncertima, pjesme su postale simbol vremena i često su bile povezane s humanitarnim akcijama i javnim okupljanjima.

U godini u kojoj obilježavamo 35. obljetnicu Hrvatske vojske želja nam je prisjetiti se pjesama koje su nastajale istodobno s njezinim ustrojavanjem i koje su na svoj način pridonijele obrani i jačanju domovine.

Foto: Duško Vlaović

doticaju s jednostavnim stihovima, osjetili da u rukama držite povijesnu pjesmu?

Zdenko Runjić me je pozvao da poslušam skladbu *Zemlja dide mog* i ako želim, pjevam je na festivalu Melodije hrvatskog Jadrana 1993. Uzela sam note i kad sam došla doma, sjela sam za klavir i otpjevala sam je iz prve, kao da sam je vježbala danima. Legla mi je istog trena i znala sam da je to pjesma za mene. Bila mi je lijepa i uzbudljiva, ali nisam znala da će postati toliko poznata.

Pjesmu ste izveli 1993. godine, u jeku Domovinskog rata, dok su rane u Hrvatskoj još bile potpuno otvorene. Autor Vinko Barčot stvorio ju je na prvoj crti bojišta u Malom Stonu, na gitari s ribarskim najlonima. Koliko je ta spoznaja o njezinu nastanku utjecala na vašu interpretaciju na Melodijama te godine? Kako ste uspjeli suspregnuti emocije dok ste na pozornici pjevali stih *Al' mi je ne damo*?

Tad još nisam znala kako je i gdje nastala. Vinko Barčot mi je to puno kasnije ispričao. Moja interpretacija se tad zasnivala na toj bliskosti s pjesmom, koja mi je pružala mogućnost da izrazim sve emocije koje smo svi

proživljavali u ta teška ratna vremena. I ponos i bol i ljubav prema domovini.

Aranžman pjesme divno je ogoljen te stavlja u prvi plan vaš vokal i lagane instrumente, što daje bezvremenski ton. Jeste li sami inzistirali na takvom pristupu ili je to bila vizija aranžera? Koliko je teško u tako jednostavnoj formi prenijeti tako veliku zajedničku emociju?

Aranžman je napravio Stipica Kalogjera, i to maestralno. Upravo je ta jednostavnost ponekad potrebna da bi tekst, melodija, izvedba i emocija izbili na najjače i u tom čistom obliku došli do slušatelja.

I vi i autori pjesme (Vinko Barčot i Ivo Cetinić) potječete s Korčule. Stihovi govore o pripadnosti i zemlji predaka. Smatrate li da je za punu snagu pjesme bilo presudno to što ste i sami duboko povezani s tim otočnim dalmatinskim mentalitetom i poštovanjem prema onomu što su nam didovi ostavili?

Svakako da i ja to sve imam u krvi, samo što ja ne vučem korijene iz Vele Luke, nego iz Blata na Korčuli. Moji su svi, a naročito moj djed, majčin otac, bili težaci, cijeli život povezani s prirodom, otočnim načinom života, živjeli od zemlje i na zemlji. Proizvodili su sami sve što im je trebalo za život, čuvali i oplemenili zemlju koju su imali.

Prošlo je više od tri desetljeća od prve izvedbe, a *Zemlja dide mog* i danas se pjeva s jednakim žarom. Postala je dio kolektivnog identiteta i obavezan repertoar brojnih klapa. Danas kad izidete pred publiku i počnu prvi taktovi na klaviru ili gitari kakve vam slike prolaze kroz glavu? Vidite li u publici da ta pjesma danas komunicira i s nekim novim generacijama, koje nisu doživjele devedesete?

Osjećam da je pjesma *Zemlja dide mog* sve jača kako vrijeme prolazi. Često me zovu na različite manifestacije da otpjevam baš tu pjesmu.

Osjećam da je pjesma *Zemlja dide mog* sve jača kako vrijeme prolazi. Nedavno je bila audicija za jedan dječji koncert domoljubnih pjesama i rekli su mi da je većina djece pjevala baš nju. Najčešće njom i završavam koncerte jer od svih mojih hitova ta pjesma ima dodatnu domoljubnu snagu

Foto: Bachrach & Krštonić

Nedavno je bila audicija za jedan dječji koncert domoljubnih pjesama i rekli su mi da je većina djece na audiciji pjevala baš *Zemlju dide mog*. Najčešće njom i završavam koncerte jer od svih mnogobrojnih mojih hitova ta pjesma ima i tu dodatnu domoljubnu snagu.

Kako danas, s distance, vidite svoje glazbene početke – od splitske grupe Delfini, preko grupe More, pa do hrabre odluke da krenete u solističke vode? Što je u tom ranom razdoblju bilo ključno za formiranje vašeg prepoznatljivog toplog i emotivnog glazbenog izričaja?

Moja je najveća uloga: pjevačka, autorska i početna stvaralačka, bila u grupi More. Tad sam počela graditi i pronalaziti svoju interpretaciju i vlastiti stil. Imala sam i taj poriv za stvaranjem vlastite glazbe kao autor, pa mi je grupa postala pretijesna i ograničena. Svoj sam izričaj gradila slušanjem vrhunskih svjetskih pjevača i glazbenika. Bilo je puno učenja, vježbanja, ali je ipak najvažniji talent, emocija, iskrenost i želja da se uvijek napravi maksimalno dobro.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

GLAZBENI POČECI, AUTORSKI GLAS I ZLATNA ERA

Bili ste jedna od prvih pravih kantautorica na našim prostorima, žena koja je sama skladala, aranžirala i producirala svoje albume (poput legendarnog albuma *Ja sam žena*). Koliko je u to vrijeme bilo izazovno izboriti se za potpunu umjetničku slobodu i svoj autorski glas u studiju?

Ja sam uvijek sama birala suradnike, nisam baš pristajala na kompromise, znala sam što želim, znala sam prepoznati kvalitetne glazbenike. U to vrijeme sam imala i sreću što je moj brat Ante Cetinić bio fenomenalan glazbenik, aranžer, snimatelj, multiinstrumentalist i nakon što sam otišla iz grupe More i krenula sama, odlazila bih sa svojim pjesmama njemu u Nizozemsku, gdje je živio i imao studio. Nas dvoje sami smo snimali cijele albume, koji su postajali zlatni, platinasti. Moj drugi album, *Ja sam žena*, bio je prvi dijamantni ženski pop autorski album.

Vaš opus krije nevjerojatne bezvremenske bisere kao što su *More*, *Konoba*, *Potraži me u predgrađu* i mnoge druge. Kako iz današnje perspektive gledate na tu zlatnu eru studijskog rada i festivala kao i na činjenicu da su te pjesme preživjele sve smjene glazbenih trendova?

Uvijek mi je bila najvažnija kvaliteta i kad u svoju glazbu unesete sebe potpuno, sve radite potpuno iskreno i s najdubljim osjećajem, publika to prepoznaje. Svaka ta velika pjesma je priča za sebe i svaka ima svoj život i nastanak u kojem se krije puno rada i talenta.

SURADNJA S VELIKANIMA I PORUKA GENERACIJAMA KOJE DOLAZE

Vaša suradnja s Oliverom Dragojevićem, ali i autorima poput Zdenka Runjića i Jakše Fiamenga, obilježila je ovdašnju glazbenu povijest. Veza s Oliverom bila je i profesionalna

Nisam baš pristajala na kompromise, znala sam što želim. Odlazila sam bratu Anti u Nizozemsku, gdje je imao studio, i nas dvoje sami smo snimali cijele albume, koji su postajali zlatni i platinasti. Moj drugi album, *Ja sam žena*, bio je prvi dijamantni ženski pop autorski album na ovim prostorima

i duboko prijateljska. Možete li s nama podijeliti neku dragu, možda javnosti manje poznatu anegdotu s Oliverom koja vam i danas izmami osmijeh na lice?

S Oliverom sam se znala od dječjih dana jer smo bili i familijarno povezani. Družili smo se, poštovali vama jedno drugo i uživali u zajedničkim nastupima i izvedbama. Imala sam i divnu dugogodišnju suradnju sa Zdenkom Runjićem i Jakšom Fiamengom, koji su

Foto: Ivana Posavec

Treba imati i puno znanja za stvaranje dobre glazbe, ali to je sve lijepo i veliko zadovoljstvo i glazba nas može ispuniti najljepšim emocijama kad joj pristupamo iskreno i s poštovanjem. Budite svjesni da samo veliki rad, strpljivost i ljubav donose rezultate

stvorili brojne moje hitove: *Lastavica*, *U prolazu*, *Četiri staduna*, *Živjela ljubav*, *Budi dobra prema njemu*...

S obzirom na vaše bogato životno i umjetničko iskustvo, što biste poručili mladim glazbenicima koji tek stupaju na scenu, ali i općenito generacijama koje dolaze? Kako u

Zemlja dide mog

Ka dite čula san,
još se sićan ka i sad
riči dide mog

Upamti zauvik
da u njima vire ni
nisu oni ka i mi

I tako dođe dan
da mi čovik dobro znan
'oće uzet' nju

Al' mi je ne damo
jer ona je dio nas
i ostat' ćemo tu

Refren

Cili život živin tu
ka u nekom plavom snu
to je zemlja dide mog
i oca mog
ja ostajen na njoj

A ona je prilipa
ka draga divojka
i sva'ko želi nju

Al' mi je ne damo
jer ona je dio nas
i ostat' ćemo tu.

ovom modernom, brzom i digitalnom vremenu sačuvati autentičnost, dušu i poštovanje prema vlastitim korijenima?

Poruka je: puno raditi, istraživati samog sebe, vježbati. Treba imati i puno znanja za stvaranje dobre glazbe, ali to je sve lijepo i veliko zadovoljstvo i glazba nas može ispuniti najljepšim emocijama kad joj pristupamo iskreno i s poštovanjem. Budite svjesni da samo veliki rad, strpljivost i ljubav donose rezultate.

DOMOVINSKI RAT

ZDRAVKO BEGOVIĆ

HRVATSKI BRANITELJ I ISTAKNUTI SPORTAŠ, JEDAN OD OVOGODIŠNJIH DOBITNIKA PRIZNANJA KOJE ZAJEDNIČKI DODJELJUJU MINISTARSTVO HRVATSKIH BRANITELJA I HRVATSKI OLIMPIJSKI ODBOR ZA POSEBAN DOPRINOS U OBRANI DOMOVINE

ŽIVOTNI PUT

UKLESAN U DISCIPLINU, HRABROST I DOMOLJUBLJE

TEKST Ivan Šurbek

FOTO privatna arhiva Zdravka Begovića

Postoje ljudi čije su sudbine neraskidivo isprepletene s poviješću vlastitog naroda. Jedan je od njih istaknuti sportaš, trener, dragovoljac Domovinskog rata Zdravko Begović. Primjerom je pokazao kako se sportska disciplina u presudnim povijesnim trenucima pretvara u ratničku nepokolebljivost, a potom u plemenit rad s mladima i braniteljskom populacijom

Njegova priča započinje podno povijesnog grada Slunja, u selu Podmelnici, u kojem je rođen 28. ožujka 1964. godine. Odgajajući šestero djece, dva sina i četiri kćeri, roditelji Stjepan i Milka usadili su im radne navike od najranijeg djetinjstva. "Obavljali smo sve poslove koji su zastupljeni na selu, od poljoprivrede, do toga da smo mi braća, kad smo narasli, pomagali ocu oko košnje trave

i drugih teških poslova", prisjeća se naš sugovornik. Slunj je oduvijek bio sportski grad golemih predispozicija, ponosni zavičaj prvog hrvatskog olimpijca Milana Neralića i proslavljene atletičarke Jelice Pavličić. Iako je Zdravko Begović zbog izvrsnih fizičkih predispozicija najprije maštao o nogometnoj karijeri na poziciji golmana, sudbina je za njega imala drugi plan. Godine 1982. u

Tijekom kratkog razgovora u Habledićevoj doktor Emin Topić pitao je smirenim i uvjerljivim glasom Zdravka Begovića gdje mu je kimono i zašto ne trenira. Begović je otišao u garderobu, dobio kimono i otad svakodnevno trenirao na Gornjem gradu. Ističe kako je doktor Topić osoba koja mu je ostavila neizbrisiv trag samopouzdanja, čvrstoće i odlučnosti i uvela ga u borilački sport

slunjskom Budokai klubu "Eugen Kvaternik", pod vodstvom mladog profesora fizike Mate Vidovića, nepovratno se zaljubio u borilačke vještine. "Iako sam želio igrati nogomet jer sam imao vrlo dobre predispozicije kao golman, zbog školskih kolega, prijatelja, ali i velike sklonosti prema borilačkom sportu, odlučio sam se baviti budokaijem. U taj se sport bio uključio znatan broj mladih u Slunju," govori nam.

SUSRET S VELIKIM UČITELJEM TE POBJEDNIČKO POSTOLJE

Te godine, dolaskom u Zagreb zbog posla, slijedi Begovićev pravi životni i sportski preokret. Na Gornjem gradu, u sjedištu škole budokaija na adresi Habledićeva 1, upoznaje se s doajenom hrvatskog borilačkog sporta pokojnim doktorom Eminom Topićem.

"Borilačka vještina, umijeće borbe, boksačkih tehnika i borba u parteru, džudo tehnike golorukog čovjeka, naoružan protiv golorukog, obrana i napad od oruđa i oružja kao što su sai, tomfa, katana, štap, boken, sablja i nož – to je budokai", objašnjava nam Begović. "Osni-

važ, naš učitelj doktor Topić, u svima nama ostavio je poseban trag, prenio nam veliko životno iskustvo i ljubav prema posebnom budokai umijeću života", ističe.

Tijekom kratkog razgovora u Habledićevoj doktor Emin Topić pitao je smirenim i uvjerljivim glasom Zdravka Begovića gdje mu je kimono i zašto ne trenira. Begović je otišao u garderobu, dobio kimono i otad svakodnevno trenirao na Gornjem gradu. Ističe kako je doktor Topić osoba koja mu je ostavila neizbrisiv trag samopouzdanja, čvrstoće i odlučnosti i uvela ga u borilački sport.

Uslijedile su godine odricanja i vrhunskih sportskih rezultata. Nastupajući za matični slunjski klub, od 1985. do 1987. bio je uzastopni pojedinačni prvak Jugoslavije u svojoj

DOMOVINSKI RAT

težinskoj kategoriji. Kad je sredinom 1987. profesor Vidović otišao iz Slunja, klub se našao pred gašenjem pod pritiskom tadašnjih općinskih vlasti. Na izravan poticaj doktora Topića, vođenje kluba preuzima Zdravko Begović.

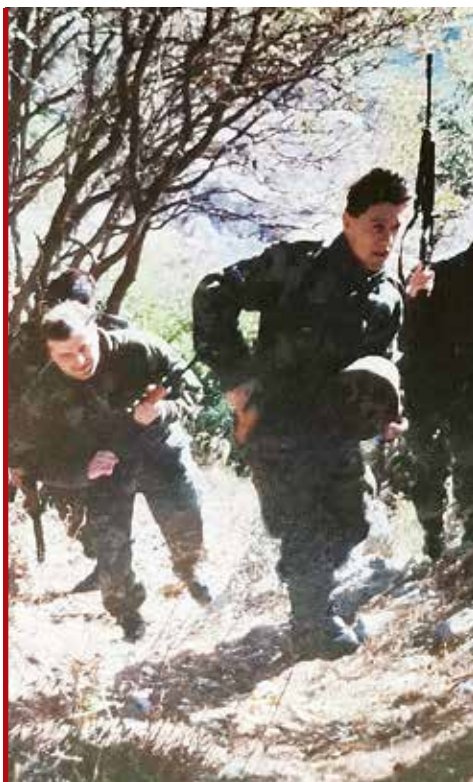
“Živio sam i radio u Zagrebu, pa sam morao putovati autobusom tri puta tjedno na treninge u Slunj. Počelo je i okupljanje novih članova. Problem je nastao kad su nam općinske vlasti, želeći ugasiti klub ili ga preimenovati, uskraćivale korištenje dvorane kako bismo odustali. No, nisu uspjele. Nisam dopustio gašenje kluba niti promjenu imena, ustrajao sam u svojem cilju u inat inicijativi tadašnjih protuhrvatski nastrojenih komunističkih vlasti. Nastavio sam raditi i trenirati djecu”, kaže nam.

Uz veliku potporu čovjeka koji je vodio tadašnji SOFK, održana je nova izborna skupština i klub je legalno opstao. Pod Begovićevim je vodstvom slunjski klub postao juniorski i seniorski prvak bivše države. Sam je dominirao ringom: četiri je puta bio prvak Jugoslavije u kategoriji do 75 kilograma; dvaput prvak u *full contactu*, osvajač srebra i bronce na svjetskim kupovima u Debrecenu i Milanu, te ponosni vlasnik bronce sa Svjetskog prvenstva u Veneciji 1989. godine.

OD PRVOG HRVATSKOG REDARSTVENIKA DO RATNIH VIHORA BANOVINE I LIKE

Nacionalni naboj i potreba za obranom domovine u njemu su tinjali odmalena, potaknuti sjećanjima iz školskih klupa. “Počeci Domovinskog rata imali su za mene poseban naboj jer sam kao dijete život proveo u okolini gdje su moje roditelje i mene pitali u školi i na ulici ideš li na vjeronauk u crkvu, slaviš li Božić, Uskrs... Zbog toga su nam nastavnici srpske nacionalnosti davali lošije ocjene”, dodaje.

Kad je zazvonio povijesni poziv, sportska dvorana zamijenjena je bojišnicom. Postao je polaznik legendarnog tečaja Prvi hrvatski redarstvenik, na Svetošimunskoj cesti u Zagrebu. “Na poziv

Kao sportašu, samopouzdanje, hrabrost i samokontrola puno su mi pomogli u cijelom Domovinskom ratu. Vještine koje sam stekao učenjem boričakog sporta uvelike su pridonijele kvalitetnoj provedbi zadaća i obuci kolega

prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana došli smo u Policijsku školu na izobrazbu kako bismo postali hrvatski policajci. Velikom većinom u tadašnjoj su miliciji bili zastupljeni djelatnici i rukovodstvo srpske nacionalnosti i komunisti, koje je trebalo zamijeniti”, ističe.

Početak “balvan revolucije” bacio ga je izravno u vatru. Bio je u jednom od helikoptera koji su po zapovijedi predsjednika Tuđmana krenuli prema Kninu radi uspostave reda, a koje su iznad Ogulina, pod prijetnjom rušenja, presreli borbeni avioni JNA i vratili u bazu. Prošao je obuku u elitnim postrojbama ATJ Lučko i Rakitje, a 28. rujna svjedočio je samim počecima otvorenog rata na Banovini, kad su pobunjeni Srbi napali Policijsku postaju u Petrinji.

“To su bili počeci Domovinskog rata na Banovini i napad na ustavno-pravni poredak RH. U toj akciji pucnjem iz vojarne teško je ranjen Josip Božičević, polaznik tečaja Prvi hrvatski redarstvenik, a već sljedećeg dana u Dvoru na Uni hrvatski policajci zarobili su srpskog ratnog zločinca Željka Ražnatovića Arkana i priveli ga hrvatskim vlastima, istražnom sucu u Zagrebu”, ističe.

Nakon toga, na osobni zahtjev odlazi u Slunj, koji je već bio prometno odsječen. S nekoliciinom kolega ustrojava satniju Specijalne policije pod Policijskom upravom Karlovac. Kao vrhunski sportaš, preuzima ulogu instruktora: "Kao poznavalac boričkih vještina i dugogodišnji natjecatelj i trener držao sam im obuku, samoobranu i kondicijsku pripremu... Zajednički smo stvarali jednu od najboljih specijalnih postrojbi u Hrvatskoj u Domovinskom ratu", objašnjava.

Slunj se ubrzo našao u potpunom okruženju snaga JNA s vojnog poligona, kao i lokalnih četničkih formacija. Cesta D1, žila kucavica, potpuno je zatvorena nakon ubojstva trojice hrvatskih policajaca u Budačkoj Rijeci. Sudjelovao je u povijesnoj akciji na Plitvicama 31. ožujka 1991. godine, svjedočeći pogibiji Josipa Jovića, prve žrtve Domovinskog rata. Uslijedili su mjeseci teških borbi za obranu okolnih mjesta: Vaganca, Drežnik Grada, Grabovca, Rakovice i Saborskog. Tijekom jedne od akcija prebacivanja naoružanja ranjen je u žestokom okršaju u Močilama. "Ne mareći za ozljedu, izvukli smo naše naoružanje na konjskim zaprežnim kolima noću kroz šume i dovezli ga do Slunja. Otišao sam doktoru Dragutinu Krušiću u Dom zdravlja Slunj. Sanirao mi je ranu na desnoj podlaktici i u predjelu glave. Odmah sam otišao dalje s ekipom i nastavili smo zadaće", prisjeća se Begović.

Najteža sjećanja, ona koja i danas najživlje nosi u sebi, vezana su uz pad Saborskog. "Prilikom povlačenja prema Slunju '91. godine zatekli smo veći broj civila u šumi kojom su prošle srpske snage. Bili su usmrćeni na različite načine i bačeni u nekakve jarke, stavljeni na hrpe kao drveće. To je bila velika nelagoda za vidjeti... Znajući da im ne možemo pomoći i normalno ih pokopati, samo smo ih prekrili granjem, misleći da ćemo se moći vratiti i pokopati ih na njihovu groblju", prisjeća se. Grad Slunj je, nakon žestokih borbi i osiguravanja proboja za civilno stanovništvo prema granici s Bosnom i Hercegovinom u smjeru Cazina, pao 16. studenog 1991. godine. "Cilj je bio stanovništvo izvući iz obruča da se ne bi dogodio masakr kao u Saborskom", dodaje.

OD RATNIH OPERACIJA DO POVRATKA U SVAKODNEVICU

Nakon povlačenja, u Zagrebu odmah pristupa 66. bojni Vojne policije Cobre. Kao pripadnik antiterorističke Vojne policije (ATVP), prolazi najzahtjevnije zadatke dubinskog izviđanja i izravnog sudjelovanja u ključnim operacijama Domovinskog rata: Maslenica, na Južnom bojištu, VRO Bljesak i Oluja, te operacijama u BiH po-

DOMOVINSKI RAT

put Mostara, akcije Ljeto 95 i oslobađanja Bosanskog Grahova, Glamoča i Mrkonjić Grada.

“Kao sportašu, samopouzdanje, hrabrost i samokontrola puno su mi pomogli u cijelom Domovinskom ratu. Vještine koje sam stekao učenjem borilačkog sporta uvelike su pridonijele kvalitetnoj provedbi zadaća i obuci kolega”, ističe.

Završetkom rata krajem 1996. godine uslijedio je povratak u mirnodopsku svakodnevnicu. “Privikavanje na normalan život bez terena i ratnih djelovanja u prvim trenucima bilo je neobično. Bili smo profesionalci i izvršavali smo redovite zadaće koje su nam povjerene. Radio sam kao instruktor pripadnika ATVP-a i ročne vojske, vodeći tjelovježbu i borilačke vještine”, govori nam. U mirovinu odlazi 2004. godine.

PROJEKT ŠKORPION I TRENERSKI USPJESI

Odlazak u mirovinu značio je za Zdravka Begovića samo novi početak. U Zagrebu 2005. godine osniva Kickboxing klub Škorpion, u čije je vodstvo ciljano uključio svoje suborce, hrvatske branitelje i hrvatske ratne invalide.

“Uključili smo braniteljsku populaciju u sport s ciljem poboljšanja njihova mentalnog i psihofizičkog zdravlja”, objašnjava te ističe: “Okupljanjem branitelja u

Klub i djelovanjem u sportu pretočili smo iskustva iz Domovinskog rata, a to su samodisciplina, samokontrola te rad i stega koja stvara napredak.”

U Klubu su stasala i djeca hrvatskih branitelja koja su postala svjetski i europski prvaci u najprestižnijoj *kickboxing* disciplini K1 Style. “Ponosim se što sam kroz cijeli Domovinski rat okupljao djecu prognanu iz Slunja i okolice, djecu hrvatskih branitelja, i trenirao s njima kad god su to prilike dopuštale, od 1992. do 1996. u Karlovcu u policijskoj dvorani i u Zagrebu u dvorani škole Židovske općine u Palmotićevoj ulici. Ponosim se i time što su neka od te djece danas vrhunski sportaši, koji postižu iznimne rezultate, te što su neka od njih uspjela u životu zahvaljujući mojem mentorstvu i vođenju kroz sport”, dodaje.

Njegov trenerski žar prelio se i na Istarski poluotok. Na zamolbu prijatelja iz Rovinja suosniva i podiže Boksčki klub Rovinj. “U sportu sam veliki entuzijast i volim izazove. Zajedničkim snagama vodili smo i podizali mlade boksače, koji su dulji niz godina postizali vrhunske rezultate. Boksali su u najelitnijem društvu u svijetu tog sporta – u Italiji, Njemačkoj, Uzbekistanu, Meksiku... Boksali su i u najprestižnijoj ligi svijeta: WSB-u. U potonjoj su naše boksače tražili da nastupaju za francusku i talijansku reprezentaciju”, govori nam.

Kao kruna tog fascinantnog životnog puta, stiglo je i priznanje za poseban doprinos u obrani domovine, koje zajednički

U Zagrebu 2005. osniva Kickboxing klub Škorpion. U vodstvu Kluba njegovi su kolege branitelji i hrvatski ratni vojni invalidi. Cilj uključivanja branitelja u sport poboljšanje je njihova mentalnog i psihofizičkog zdravlja. Iskustva iz rata – samodisciplinu, samokontrolu i stegu – pretočili su u dvoranu, a njihova su djeca danas europski i svjetski prvaci u disciplini K1

Redovito bavljenje sportom utječe na svaki aspekt života: od produktivnosti do kvalitete odnosa s ljudima. Kroz organizirane sportske aktivnosti izravno se uključujemo u borbu protiv maloljetničke delinkvencije, zloporabe opojnih droga i ostalih oblika kriminaliteta

odjeljuju Hrvatski olimpijski odbor i Ministarstvo hrvatskih branitelja. "Iznimna mi je čast što sam jedan od dobitnika tog prestižnog priznanja. Kao sportašu i dragovoljcu Domovinskog rata, ono mi je nagrada za moj cjelokupni doprinos i rad u sportu te sudjelovanje u ratu, u kojem sam dao svoj maksimum", ponosno dodaje.

Danas, kao nositelj crnog pojasa 5. DAN u budokaiju i predsjednik Kluba u Slunju, on i dalje neumorno radi. Kickboxing klub, koji vode branitelji, već 16 godina zaredom organizira Memorijalni kup "Josip Jović" na Plitvicama te Memorijalni kup "Damir Tomljanović Gavran" u Gospiću, čuvajući uspomenu na heroje.

Njegova poruka mladim generacijama temelji se na životnom iskustvu i nudi jasan putokaz: "Mladi kroz sport stječu veliko samopouzdanje. Redovito bavljenje sportom jedan je od najvažnijih čimbenika za održavanje fizičkog i psihičkog zdravlja. Koristi se protežu daleko izvan samog fizičkog izgleda jer sport utječe na svaki aspekt života: od produktivnosti na poslu do kvalitete odnosa s drugim ljudima. Kroz sport se izravno uključujemo u borbu protiv maloljetničke delinkvencije, zloporabe opojnih droga i ostalih oblika kriminaliteta koji su danas jako zastupljeni među mladima", zaključuje Zdravko Begović.

